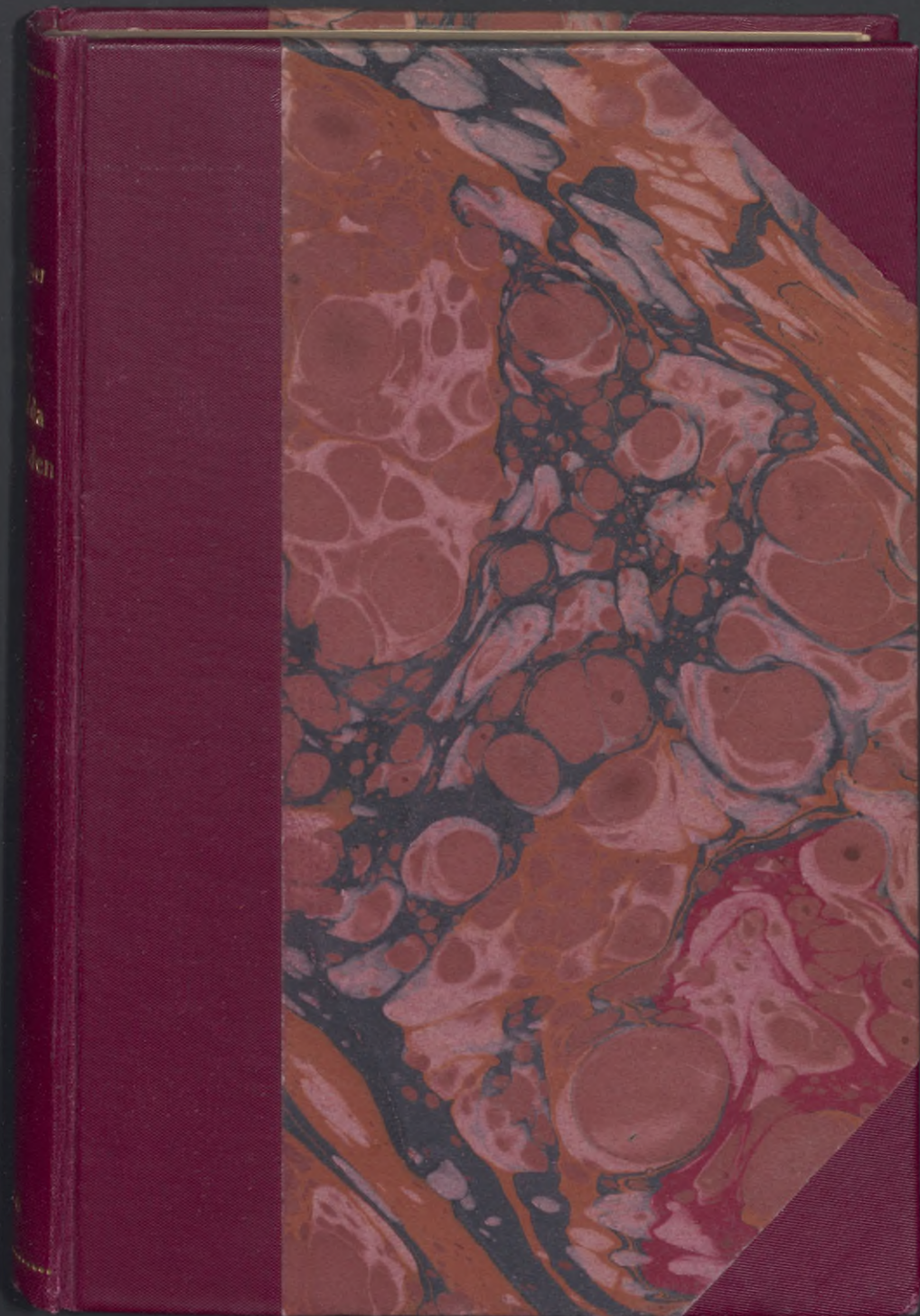

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

ELIN
WÄGNER
DEN FÖRÖDDA
VINGÅRDEN

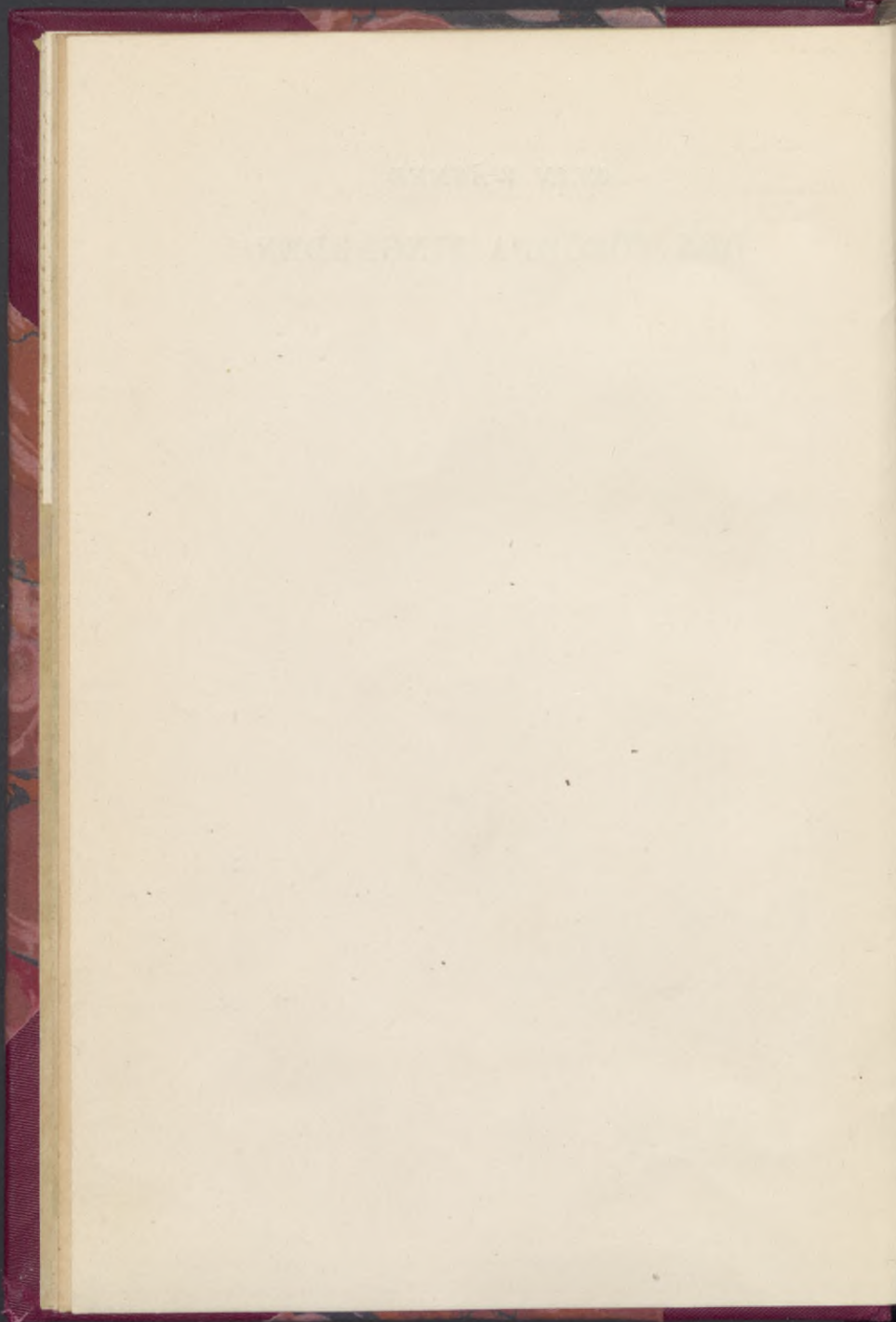

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG
1920

Ln 28/829

ELIN WÄGNER

DEN FÖRÖDDA VINGÅRDEN

DEN FÖRÖDDA
VINGÅRDEN

AV

ELIN WÄGNER

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

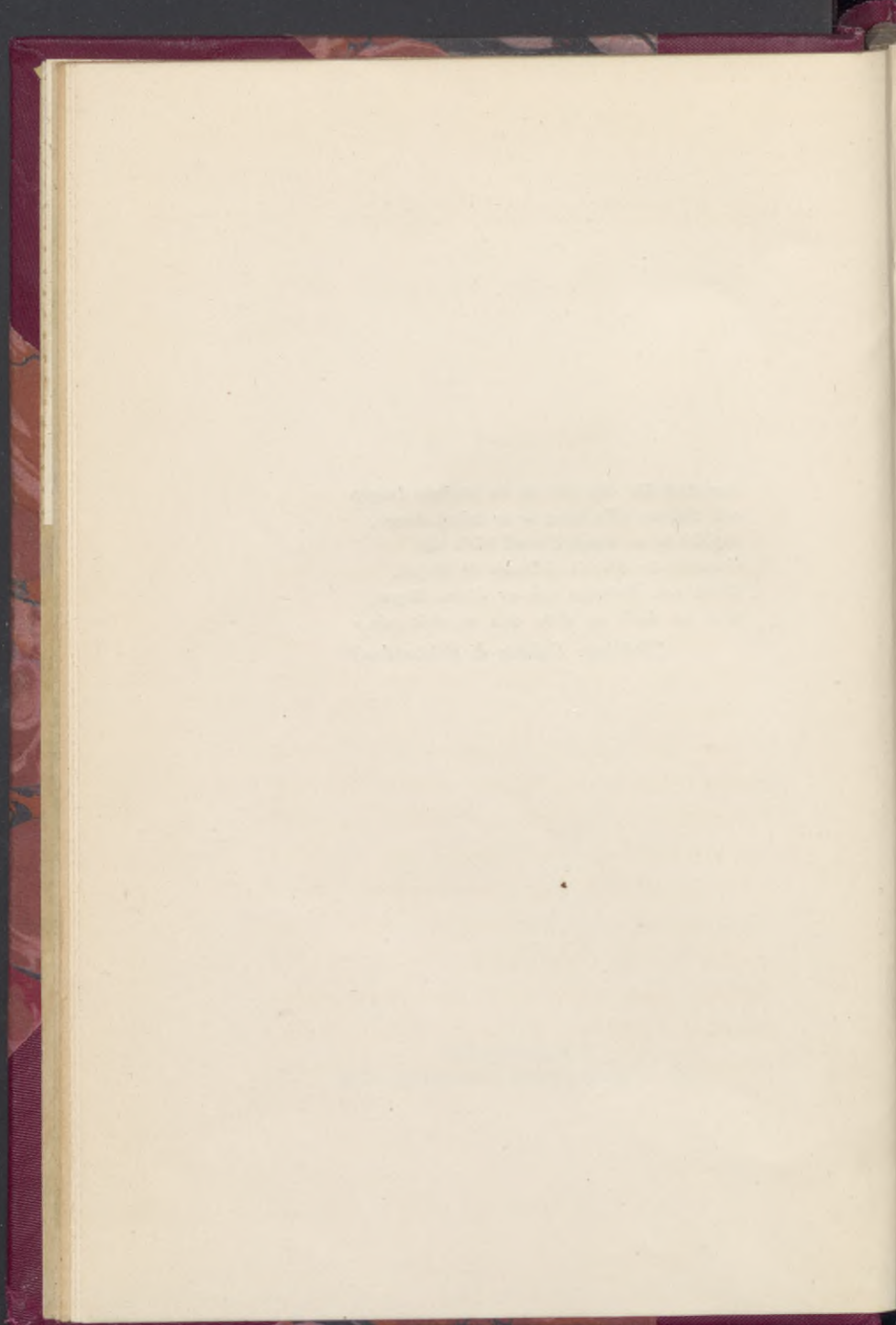

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1920

Jag stod där och såg på de härjade dragen
och tänkte: »En borg är av kriget slagen,
förödd är en vingård med ädelt vin.
Granada är skövlad, Alhama är härjat,
förött och förbränt och av döden färgat,
men är dock en skön och en stolt ruin.»

(Fröding: Dolores di Colibrados.)

I.

SKAPELSEN.

Katarina kyrka låg och lyste i vintermörkret mellan sina trogna gamla träd, vilkas sköna svarta kronor nu alla buro fina linjer av vitt på vindsidan. Hon lyste över de snötäckta gravarna inom mörka järnstaket, lyste på en ensam röd ros vid foten av ett kors.

Men där inne i bänkarna sutto arvtågarna till dem, som vilade under snön, och lyssnade som så många trettondagskväll förr, tåligt och med andakt till oratoriet Skapelsen. Där sågs kyrkoherdens silvervita huvud och kyrkorådets kala, sågs gamla kända söderfamiljer, fulltaliga vid helgen, sågs ensamma anonyma gamla kvinnor, tillhörande någon ungdomsförening.

Det väldiga rummet var fullt av toner, och alla åhörarna hade textböcker i knät, på det de skulle veta hur långt man kommit.

Skapelsen skred sakta framåt. Herren Gud löste jorden ur kaos, han bredde en leende yta över ett glödande inre, som många sen gjort efter honom. Han beredde en lustgård, som grönskade, sorlade och kvittrade i väntan på människan.

Mitt i kyrkan, på god plats, satt en av Söders främste borgare och förtroendemän, major Malmfelt, med sin dotter Rut. Lugn och uppmärksam, uppfyllande en social plikt, satt han där, men fast det inte märktes på honom, blev han med varje kvart allt frommare. Barnet, som satt bredvid honom, flickungen, i morgon kväll far hon direkt från sin lilla säng fyra dagsresor bort till världens värkande punkt, till Hungerstaden i Nederlagsland.

Det var den första resan ut i världen, den första. Vid den åldern hade hennes mor och fastrar spelat piano och läst franska i Schweiz. Men flickan här hade vägrat

att följa deras exempel. Barn av det tjugonde seklet och långt mera hemmastadd däri än sina föräldrar, ville hon fullborda sin uppfostran till kvinna i Smärtans skola, utbilda sig i ämnet Barmhärtighet.

Såg man ut över tidningskanten på världen, liknade den ett dårhus. Det var svårt att släppa dit henne, dårar äro opålitliga. Men han hade sagt åt den franske militärattachén, som påstod, att Sverige höll med segraren, att svenskarna äro bättre kamrater i nöd än i lust, och det ville han också bevisa genom att låna dem där nere sin dotter.

— Knektatös, viskade han och lade sin stora renhudshandske över en liten vante i närheten. Flickan vände ett litet blekt och allvarsamt ansikte upp mot fadern. Hon visste ungefär vad det betydde, då han sade knektatös och inte som annars Söderböna.

— Jag lovar att bli väldigt bra, viskade hon, inte gnälla hur jag än får det.

— Gnälla vill jag inte du ska, svarade

han, men du får heller ingenting förtiga. Avgjort?

Till svar kramade flickan blott ett tag om faderns tumme, som hon höll om. Hon var fast besluten att förtiga sådana strapatser, som kunnat föranleda till att fadern komme och hämtade hem henne. Så drog hon sakta bort sin hand, svepte musiken om sig och var alldeles ensam igen.

Just nu var musiken så ljusgrön, allting var bara vår och ljumma vindar, jordytan låg och andades så stilla. Tvekade Skaparen ett ögonblick, skuggande med den hand, varmed han skulle skapa människan, över ögonen, som blickade in i framtiden? Betänkte han sig för att sätta i gång det väldiga skeende, som begynte med det första människoparets första lilla vandring och nu nått till den punkt, då det ryckte med sig i sin ström Rut Malmfelt från Katarina församling?

Det blev paus, hela kyrkan snöt sig, gäspade, man knöt an samtal.

En medlem av kyrkorådet kom fram och hälsade: Nå, och bror som lär ska släppa

i väg sin flicka i det där eländet. Jag läste en skildring just i dag, det är för otäckt, fy katten, det är för otäckt! Sånt är inte för ungdom.

— Det är hennes egen bestämda önskan, sade fadern inte utan stolthet.

— Hur kunde fröken Rut komma på en sådan idé?

— Jag vill hellre vara där än läsa om det, sade Rut.

— Det är verkligen mycket vackert. Fröken har väl mycket ylle och mat med sig? För resten, efter fröken ändå reser, sök ut en liten rar och ljushårig tös och skicka till oss, så ska vi göda upp henne, så hennes egen mor inte ska känna henne igen.

En liten grupp frimurarflickor, klädda i brunt ylle och undergiven hållning, kom från sakristian, var och en med vattenkaraffin och glas och över armen en ren handduk.

Det hörde till ritualen, att den, utmattade församlingen skulle vederkvickas med en drick vatten under den långa pausen, och

frimurarbarnen, till vilkas förmån konserten hölls, skulle iskänka den.

Två av dem gingo förbi majoren, den ena var kort och rund, den andra lång och mager, av naturen voro de så olika som möjligt, och dock buro de en märkvärdig likhet med varandra, en tålig min, som annars brukar utbildas först under ett långt lyckligt äktenskap. Majoren hejdade dem och lät dem servera vatten åt sig och Rut. Med samma tålmod utförde de sitt uppdrag, nego och avlägsnade sig.

— Det var väl lustigt, pappa, sade Rut. Hur kommer det sig att dom inte kan tvinga dom att ha lika långa halsar, när de måste ha lika höga kragar? Den långas hals stack upp så olycklig ur den för korta och vida ståndkragen. Och den andra stackarn kunde knappt andas i sin, att vrida huvut föll henne lyckligtvis inte in.

— Det är bra att du ger akt på saker, sade majoren allvarsamt. Du kommer att besöka en socialdemokratisk stat, en republik, där man vill göra alla till frimurarbarn. Nivellera, begriper du. Lika lite in-

komster och lika lite mat på bordet och lika mycket att säga till om, antingen man är bättre eller sämre, bildad eller obildad. Inte var det därför Gud skapade världens sköna mångfald. Kom ihåg vad jag har sagt dig, när du kommer dit ner, och se upp själv. Du blir säkert inte nån majorsdotter där nere. Jag tänker att i dag vid frukosten var sista gången du försvarade socialismen!

Nu kommo de frackklädda ärkeänglarna samt Adam och Eva med noter under armen och intogo sina platser. Pausen var slut. Rut behövde inte förneka socialismen. För resten hade hon bara med ett halvt öra lyssnat till faderns utläggning. Hon trodde inte att vad som skulle gripa henne mest vore den sociala jämlikheten, om det än kunde bli underligt nog att se ett helt folk av frimurarbarn. Hennes föreställningar voro helt andra, dunkla, drömlika och förskräckliga. Så länge hon levat hade det svåra lidandet icke trätt inom föräldrahemmets dörrar. Mormodern hade sagt henne en gång i en mystisk viskning, att allt hade

vänt sig för föräldrarna från den dag då hon kom till. Modern hade blivit friskare, fadern lagt bort att leva högt och göra skulder, och sen hade åren glidit stilla och lyckliga. En rädd längtan drog henne till den okända smärtan, som lärde människorna gränserna av deras styrka och svaghet, som uppenbarade för dem om de dögo här i världen eller inte. Något begrepp om vad hon skulle få se och höra hade hon inte, tänkte sig strömmar av tårar, jämmer, bönerop, som ekade mellan gatorna i den döende staden. Hon väntade sig att få från gatan plocka upp små döende barn och bära dem till svenska missionen eller att stå med mycket kalla fötter på en godsvagn och dela ut knäckebröd och kläder åt folket, som skulle girigt äta ur hennes händer. Själv skulle hon svälta, frysa, gråta blod och lära sig bli folk.

Och ett stick av rädsla genomstang henne. Tänk om jag skulle avstått och rest med pappa och skidat i Tällberg i stället?

Adams och Evas musikaliska mellanhavande gick henne tämligen förbi. Hon

höjde blickarna mot högreliefen i koret, och som många gånger förr, då hon suttit här, som en from dotter vid sina fromma föräldrars sida, kände hon det som en tomhet, att där ingen var att tala med ovan altaret. Konstverket föreställde korsnedtagningen, det ödsligaste, det sorgligaste ögonblick i världen, då av Frälsaren bara var kvar en ihjälpinad och maktlös kropp i snälla, ledsna människors händer.

— Varför kommer de hyggliga människorna fram först när det är för sent? undrade hon. Alldeles som vi nu, när kriget är över, skyndar i väg för att ta ner dom från korset.

Skapelsen var till ända, allt löpte ut i Adams och Evas förening. Jag skulle gjort ett annat slut, om det varit jag, tänkte Rut.

Auditoriet reste sig, majoren knäppte Ruts kappa och fällde upp pälskragen med en vemodig känsla av att det var sista gången han pysslade om henne. Rut sade med återvunnet mod farväl åt Katarina kyrka, åt ängeln i koret med hjärtat i sin

hand, åt församlingen i allmänhet och sina närmre bekanta däribland i synnerhet.

— Det finns ju ändå så mycket elände här hemma, om fröken hade velat intressera sig därför, sade en mild diakonissa med en udd i rösten.

— När jag kommer tillbaka, sade Rut och såg en snabb vision av sig själv i diakonissornas veckade mössa, då ska jag hjälpa syster.

Den välvillige kyrkorådsledamoten tog fatt henne vid utgången.

— Det vore bra, om den där ljushåriga flickan kunde simma, sade han.

II.

SIRAPEN.

Det var en vinterdag, och det blåste från norr.

Längs Donaukajen kom vandrande ett träd direkt från skogen. Först gick rotändan, buren av en man. Därefter följde övre hälften på hans kvinnas böjda rygg. Deras lille trasige son släpade de långa grenarna. Men en stor knippa ris rörde sig alldeles ensam framåt på ett par trasiga tofflor. Av det levande väsen, som bar bördan, sågs intet. Troligen fanns dock där under ett hjärta, som slog, och en vilja, starkare än blåsten och bördan tillsammans.

Klockan slog tolv. Nu släppte murarna murbruket tillbaka från slevan i spannen, nu lämnade alla vad de hade för händer och störtade bort. — Men den arbetslöse,

tänkte mannen bittert, han får arbeta. Han sköt in handen mellan ryggen och det tunga kors han bar — under den långa vägen hade han nött barken av båda — gick bort till en lyktstolpe, stödde bördan där emot, rätade sig och kunde åter se människorna i ansiktet. Genom ett fönster iakttog han hur unga herrar placerade sig vid borden i en restaurang, pekade ut rätter och viner på matsedlarna. Det var hans svett och blod de betalade med, såna skulle köpa hans ved för en ringa penning och sälja den för långt mer än det dubbla. Han var dömd att ge sin rygg till pris för deras gulasch och vin, alldeles så som han förr tjänat bättre folk.

— Jesusmarandjosef, om jag bara kunde uppdriva en större åsna än jag själv, tänkte han, så skulle den få hugga veden och bär'an, och jag skulle sälja den. Men han visste väl, att den åsnan inte fanns. Han hörde till dem som måste träla under kejsartid och republik lika.

De tre andra bördorna skredo sviktande framåt, risknippan var nu i spetsen.

Två med lådor högt lastade bilar kommo farande efter varandra, alla fotgängare stannade och sågo intresserade efter dem. Sällan såg man något på dessa öde gator, som var så fullt och gick så fort. En man med grå uniform, röd näsa och träben stannade och såg efter dem.

— Utlänningarna har bensin, sade han.

— Det är Liebesgaben, upplyste en brev-bärrerska. De ska nog till hjälpmissionen, som ligger här i nästa tvärgata. Har ni några barn?

— Nej, varför det?

— För dom ger bara åt barn. En annan får gärna dö!

— Jo visst har jag barn, sade mannen och gick med snabba steg kärleksgåvornas väg.

Tyst, utan att ett ord växlats, följde honom trädet.

Utanför en port med blågul flagga stodo bilarna. En herre i mäktig vit päls och vit fårskinnsmössa med rött kors stod där bredvid och såg förgrymmad ut. Den åskå-

dande hopen antog att det var en excellens av något slag.

Han var inbegripen i en ordväxling med sitt folk.

— Klockan har slagit tolv, vi kan inte lasta av, sade förmannen.

— Jag måste ha bilarna fria. Ni får extra betalt.

Man rådslog och kom överens om att det var omöjligt att göra något före två.

— Ge er i väg då och stå inte här och titta.

Männen avlägsnade sig dock icke. De stodo kvar i en liten grupp, som allt mer fylldes ut av nyfikna förbigående. De stavade på lådorna på lassen: Orebra, Solotea, Stockholm — — — Schweden!

Då tog den höge excellensen själv en låda på ryggen och bar in den, den var egentligen fyra mans börda, och ett ovillkorligt sorl av beundran och respekt steg ur mängden. — Gör efter det, ni! Men männen rörde sig inte.

En flock unga damer i vita förkläden och rödakorsbindlar kommo nu utstör-

tande, de talade främmande tungomål, men ordet oförskämt förstås lika bra av tyskar som svenskar. Situationen var obehaglig, men kunde bli ändå värre för den, som arbetade under middagstiden. Vad behövde dom komma med sina fördömda bilar; just då man hade rast!

De vita flickorna började också bära in lådor, de knäade och flämtade under bördan, men gävo icke tappt.

Plötsligt hände något, som löste den spända situationen.

Ovana händer släppte ett grepp, ett stort sirapsfat föll från bilen ner i gatan och gick sönder. Majestätiska bruna sirapsvågor rullade ut över asfalten.

Var kom hela Wien ifrån?

Inom en halv minut var katastrofen dold av en myllrande hop. Risknippan låg mitt i högen. En av svenskorna böjde sig ner och tittade. Där under låg en liten grå gumma i sirapen och åt direkt från gatan.

— Gumma lilla, sade hon, här har ni knäckebröd. Gumman tog brödet och skrapade som med skovel upp sirapen från

asfalten. Det gällde att ha sinnesnärvaro, när helgonen gjorde underverk. — Ge mig din sko, sade hon till pojken. Hon fick den och fyllde den.

En dam med vita handskar åt med dem sirap, inte alldeles utan behag. Nu började folk komma med käril. Sinnesförvirrade som vid en eldsvåda av ångest att intet kunna rädda hade de huggit de omöjligaste ting: en blomkruka, en sopskyffel, en nachtopf, som säkert gick ett par liter i.

Svenskorna stodo omkring och sågo på, att de skrattade gjorde ingenting, hela folkmassan var full av skoj.

Särskilt fascinerade dem kvinnan, som skulle fylla blomkrukan. Fingret höll hon i bottenhålet, och sirapen göt sig sakta och oemotståndligt längs armen. När krukan var full, lade hon benen på ryggen för att hinna hem, innan hon fått allting på kläderna. — Söt flicka, ropade man efter henne.

Arbetarnas klassmedvetenhet började till slut också att mjukna. Den klibbiga sirapen förenade nu alla stånd och nationer med

varandra. En så nerklenad människomassa torde ingen förr ha skådat.

När svenskorna hämtat sig litet, började de instinktmässigt organisera. Den, som hade sin potta full, fick lämna plats för en annan, marsch!

Detta var Rut Malmfelts första dag i missionen. Hon tog egentligen uppträdet mera självfallet än de andra. Hon var beredd på vansinne. Plötsligt fick hon två runda knäckebrödspaket i händerna. — Gå och dela ut dem till dem, som är utan. — Vad ska jag säga, överste? frågade hon sin chef. Den unga dam, som svenskorna kallade överste, därmed upphöjande sig själva och henne, svarade kort: Räkna ut det själv.

I periferien stod en ung man utan överrock, väntande sin tur, trodde hon.

— Wollen Sie schwedisches Brot? sade hon blygt.

Han ryckte häftigt till och vände sig mot henne. En bildad, tänkte hon ytterligt generad. Herregud, kanske är det en ärkehertig, han ser så ut.

— Jag ber om ursäkt, sade hon rodande.

Han smålog lite beskt och lyfte på mössan.

— Varför skulle ni be om förlåtelse? sade han. Det är ju så naturligt, att ni tror vi alla är tiggare. Vad tänker ni om Österrike, då ni ser det ligga här i gatsmutsen och lapa sirap?

— Jag tänker, att det var bra länge sen sista sockertilldelningen, sade Rut allvarsam och gick vidare.

Han tog ett par steg efter henne.

— Jag kan hjälpa er att lassa av, erbjöd han. Jag tycker inte om era hjälpaktioner. Men man ska inte låta damer släpa på lårar, när de en gång fört hit dem.

— Varför tycker ni inte om det? frågade Rut och såg stort på honom.

— Nedärvd högfärd, svarade han, och utan att inlåta sig i vidare diskussion tog han en låda från Kalmar på sin axel och gick in i lokalen. I dörren mötte han mannen med protesen, som inte ens gick ur vägen, så fördjupad var han i funderingar

hur han skulle kunna skaffa sig några barn. Dom trodde ju inte hans livliga försäkringar där inne. Missionens chef provade egenhändigt ett par skor på pojken med risknippan. Bredvid stod hans gamla par, bräddfyllt med sirap.

Då Rut kom in för att förklara för sin överste sammanhanget med ärkehertigen, som bar lådan, hejdades hon av två nunnor med en böneskrift.

— Vi äro representanter för föreningen »Unbefleckte Empfängniss Marias», började de.

Här gäller det att vara finkänslig, tänkte Rut, som nyss råkat så illa ut med ärkehertigen. — Jag förstår, sade hon, det är fråga om oäkta barn?

Nunnorna blevo båda blodröda, men så röda som Rut förmådde de inte bli.

— Vår förening är strängt kristlig, sade den äldsta och gjorde en rörelse som för att återtaga böneskriften. Det var med knapp nöd Rut förmådde dem att gå till chefen och framlägga sitt ärende.

— Det är bäst jag reser hem, tänkte hon, hellre än att fortsätta så här.

Nu hade ett par av karlarna börjat hjälpa till med avlastningen, den okände gick i spetsen. Redan avlägsnade sig den första bilen tom.

— Min nådiga, sade den unge mannen, ge mig en vink var vi ska ställa sakerna. Det var en glimt i hans ögon, han måste alltså ha hört det fatala svaret till styrelsen för jungfru Marias obefläckade avlelse. Hon försökte svara så värdigt och redigt som möjligt: — Livsmedel där, kläder där, alla kolli inräknas och jämföras med listorna.

Då arbetet var slut, kom han fram till damerna: — Säg till mig en annan gång, då ni önskar hjälp vid middagstiden.

— Kom då igen på måndag, sade chefen, då får vi en ny sändning.

— Omöjligt, svarade han.

— Så? sade översten ironiskt.

— Ja, jag menar, därför att här är proppfullt redan nu.

— Men då har vi ju fördelat det här, begriper ni.

Just då lokalen skulle stängas, kom mannen med träbenet igen.

— Jag har ju sagt er, började översten, att vi fordrar intyg.

— Ja, men jag tänkte...

— Kan inte hjälpas.

— Får jag ingenting, så anmäler jag er för hälsovårdspolisen för ert sätt att utdela sirap. Allting ska Österrike också få!

Han ville absolut inte gå, Ruts ärkehertig måste slutligen köra ut honom.

— Ni kunde behöva mig till ordningsman här, sade han.

— De hjälpsökande är annars inte svåra, sade chefen, men kan ni få karlarna att arbeta, så ska jag gärna anställa er.

— Det kan jag inte lova. Vet ni, en av de här gossarna var händelsevis på mitt kompani i fält i min personliga tjänst. Många gånger vågade han livet för mig. Jag minns särskilt en gång, då han utsatte sig för den största sannolika livsrisk för

att hämta cigaretter åt mig. Och nu fick jag honom inte att röra en låda. Om måndag, alltså?

— Kan man ge honom något, undrade översten för sig själv. Hon visste inte vad det var hos honom, som mot vanan gjorde det så svårt att ge.

Han tog fram sin plånbok och började leta, tydligen efter ett visitkort.

— Nu kommer det, tänkte Rut. Gud, vad den är tunn. Plånboken.

Alla voro hungriga och ville i väg, men han tycktes inte ha lust att gå.

— Skickar oss Sverige så här mycket varenda vecka? Storartat!

Rut, som stått vid fönstret och följt trädets väg till dess det vek om hörnet, vände sig hastigt om och såg på honom.

— Ja, svarade han, jag tycker er aktion är skadlig ur vår synpunkt sedd. Men jag beundrar svenskarna. Det måste vara ett folk med fantasi, som sitter i lugn och välmåga och tänker på oss. Ofattligt.

— Alla folk är syskon, sade Rut.

Ett oändligt bittert leende drog över hans ansikte.

— Ni möter väl annars mycken tacksamhet? frågade han.

— Ja, sade chefen, de är rörande tacksamma de flesta. De, som vill bära lårar, är redan sällsyntare.

Rut stod och tog på kappan, då skyndade han fram för att hjälpa henne.

— Har ni kommit till Wien bara för att hjälpa oss?

— Ja visst.

Han kysste hennes hand, vilket förbryllade henne mycket.

— Ni ska få mitt sista visitkort i denna världen, sade han. Ge mig så ert.

Då han gått, såg hon förväntansfullt på kortet men blev nästan besviken. Han hette Hans von Turnheim och hade bara två titlar: friherre och kapten. Till på köpet voro de båda två överstrukna.

Vad stod då kvar?

III.

FILM.

I det stora grå rannsakningsfängelset, där fångarna sitta på varandra i cellerna utan att därför några luckor förmärkas bland ockrare och jobbare ute i livet, i denna dystra boning är också en plats beredd för barnen.

Det var förhandling i barndomstolen, det sjunde fallet av stöld var före. Endast det sjunde, men det förekom domaren, som vore det åtminstone det tusende, som vore stöld det normala och sprunge hela landets framtid omkring på gatorna och stule.

— Hur gammal är du?

Svaret, femton år, väcker upp ett mummel bland åhörarna. Den oerfarne skulle ha gissat på tio, så liten och förkrympt är han.

— Varför går du inte i skolan i stället för att slå dank och stjäla?

Brottslingen gråter, gräver med knogarna i ögonen och svarar inte. Men vid hans sida står hans gamla farmor, en målsman med mål i munnen.

— Varför han slår dank? säger hon oförskräckt. Därför att han har så fasligt mycket att göra. Han måste ut i skogen efter ved och ställa sig i kö för att få tilldelningar, och en gång stog han hos utlänningen från 6 på morron till 2 på middan för två hekto kaffetillsats! För resten kan väl inte jag jämt se efter ungarna, utan det måste han verkligen göra själv ibland, och han måste först förtjäna till födan, innan han har nåt å ge dem.

Rut, som satt på första åhörarbänken, ryckte häftigt till. En blåfrusen hand hade fattat hårt om hennes handled. Den person, som sökt hennes sympati, var en ung flicka, som såg ut som en förklädd gosse, tunn och mager med kortklippt hår, herrhatt, krage och kravatt.

— Har ni förstått? viskade hon upp-

rörd, hur förfärligt det här är? Rut såg från sidan upp i ett ungt flickansikte med ett par svarta, tårblanka ögon. Hon nickade.

Vid rättens bord satt en dam med blott ansikte. Domaren vände sig till henne:

— Vad menar gumman?

— Hon har rätt, sade damen. Pojken är både husmor och familjeförsörjare. Fadern kom hem lungsjuk ur kriget och dog. Modern är totalt förslöad. Alla de andra barnen rakitiska. Hemmets förfall är obeskrivligt, om man kan tala om hem.

— Vet jag visst, sade gumman stött, det finns många, som har det värre.

— Det är sant, sade den svartögda.

— Vi har inte råd att hålla hjälpgumma så ofta, så dyra som dom är, och såna pretentioner på maten.

Ett leende gick över hela församlingen, ja, snuddade till och med vid den svartögdas läppar.

Domaren rynkade ögonbrynen och vände sig till den anklagade.

— Efter du är så förståndig, Franz, så

borde du också ha tänkt på vilken skada du gjorde herr Jacobowitz, då du stal hans pantkvitton och sålde dem?

Rut såg över den svartögdas axel. Denna skrev följande: Obs.! Samhället begär att Franz, som inte ens äger en skjorta, skall inse nödvändigheten av att Jacobowitz har två.

Gossen grät fortfarande och kastade en skygg blick på Jakobowitz, som nu ryckte fram.

Han var en liten eländig jude, mager som ett missväxtår och grön i ansiktet, hans bruna ögon brunno.

— Jag för ingen talan mot pojken, för jag vet han svalt, sade han ädelmodigt, ändå det gällde hans enda ombyte av tvätt på jorden, men kanske saknade han det inte så mycket. Men hon där, och han var nära att flyga på en fet kvinna av sin egen ras, som hittills lyckats se ut som om saken inte anginge henne, hon, aset, som köpte pantkvittona av barnet, hon ska in.

Herr Jacobowitz var så ursinnig, att man kunde frukta ett hysteriskt anfall. Blir inte

den feta kvinnan inburad, då är herr Jacobowitz för alltid avskuren från varje sammanhang med rättvisan och kommer alltid att känna sig skyddslös som en hund. I dag har han sitt stora personliga mellanhavande med världsstyrelsen.

Domaren lyckades dock slutligen lugna honom med att det också skulle bli den feta kvinnans tur. Nå, Franz, vad gjorde du med pengarna?

— Köpte bröd, sade Franz.

— Och cigarretter, ifyllde den feta elakt.

— Nej.

— Jo.

— Nej. För dom gav ni mig på köpet.

— Var du hungrig? frågade domaren, och Rut tänkte, att så kommer Vår Herre en gång att förhöra sina fattiga syndare.

— Ja.

— Och ville en gång känna dig mätt?

— Jaa. Redan frimodigare.

Domaren tänkte, att han också kunde önska detsamma, men Rut anade inte denna stora skillnad mellan honom och Gud.

Bland församlingen hade nu utbrett sig en allmän visshet att gossen skulle bli frikänd, att han skulle bli hjälpt, att det över huvud var det lyckligaste som kunde hända honom att komma inför rätten.

— Men, Franz du, lärde du ändå inte i skolan, att det är orätt att stjäla?

Jo, Franz hade ett dunkelt minne av att någon gång hört detta.

En kväkerska, som satt på Ruts andra sida, viskade: — Han lärde väl också att det är orätt att dräpa!

— Varför gjorde du det då?

Pojken hade inte den blekaste aning om vad han skulle svara, men farmodern kom honom till hjälp: — Han delade brödet med sina syskon.

Därmed var förhöret slut, församlingen reste sig, domaren betäckte sitt huvud och uppläste domen: frikänd. Men gossen, som genast ville sätta på mössan och störta hem för att laga till middag, hejdades och fick veta, att han måste komma till ett hem på landet, där han skulle lära sig att äta och växa och sedan ett ordentligt yrke.

Pojken började stamma fram något, varav framgick, att han inte ville, nej, alls inte ville foga sig i domarens planer med honom. Farmodern för sin del var utom sig.

Den vänliga damen lovade att skicka en församlingssystemer att dagligen se till hemmet och placera de sjuka syskonen på sjukhus.

Farmodern och pojken sågo förfärade på varandra. De förstodo nu vad det ville säga att falla i den levande gudens händer.

Strax därpå åkte Rut bort i bil med kväkerskan, en ung engelsk journalist och en filmfotograf. Solen hade kommit fram, man skulle i dess klara sken filma nöd.

De foro och foro, voro redan ute i förstaden, och likväl voro gatorna lika breda, husen lika präktiga. Kväkerskans fina ansikte fick ett ängsligt uttryck. Hon hade varit så länge i Wien, att hon kände sig solidarisk och tyckte liksom det föll på henne, om staden inte erbjöd nog material för penna och film.

— Det här är ju ett himmelrike mot våra

slums, sade också till hennes förtvivlan journalisten. Säg åt chauffören, att han far till fattigkvarteren.

— Men de svälter kanske bakom de fina fasaderna, erinrade Rut blygt. För resten är de inte fina mer utan rätt förfallna, om man ser efter.

— Det syns inte på filmen. Vi förlorar bara tid och bensin på det här.

De kommo äntligen till ett torg med en lång rad salustånd, alla tillbommade så när som på ett, där några lökar och äpplen bjödos.

— Är det här något att ta, frågade kväkerskan oroligt.

Åja, det togs. Det öppna ståndet måste med för att visa, att det inte var söndag, utan vanlig svält- och vardag. Försäljerskan lät det skrattande ske. Smygvarorna hon hade under disken kom ändå inte utlänningen åt.

Strax därpå hejdade journalisten själv bilen. En soldat i lumpor hade funnit nåd för hans ögon. — Våra gossar där hemma,

sade han, bör få lära sig hur de skulle sett ut, om de inte segrat.

Kväkerskan hoppade beskäftigt ur bilen och frågade utan omsvep mannen, om han ville låta filma sina trasor.

Medan de underhandlade, vände journalisten sig till Rut: — Det är väl ändå något nytt i världshistorien att segrare far omkring och filmar den slagna fienden, sade han och såg ut som om han tänkt: och därför är jag också med, naturligtvis.

— Det gjorde de romerska kejsarna också, sade Rut.

— Visst inte. Triumftågen, det var något mycket mindre komplicerat. De drog inte genom Rom för att ta upp kollekt åt de besegrade barbarerna. Men det gör vi, och däri ligger det nya. Tycker ni inte det här är ett underligt folk?

— Ett beundransvärt, ifall man kan döma efter en vecka, svarade Rut, alltjämt riden av motsägelust.

— Jag kan inte beundra den där mannen för att han småler och tar av hatten för

miss Brown i stället för att slå in skallen på henne.

— Men det kan jag.

En liten folkhop samlade sig snabbt på det område, som beströks av kameran. Det var en avbränd tomt, full av avfall sen branden.

— Kör bort den där eländiga kvinnan, som tuggar, ropade mr Jones, hur vågar de äta på en nödfilm? Kvinnan bortmötades med sin brödkant, men just som fotografen börjat veva, sprang en vilsen höna över scenen. Engelsmännen blevo förtvivlade.

— Om folk får se, att det finns oätna höns i Wien, ger de inte en shilling till insamlingen. Filmfotografen måste lova dem att censurera hönan. Ett nytt värdigt föremål närmade sig nu: en häxa med säck på ryggen, blott för trasig och krokig för att verka rätt naturlig.

Stor spänning, som delades av publiken. Fotografen, alltid lika upphöjt likgiltig, vilade med handen på veven för att sätta fart, då gumman kommit inom håll. Men då hon

fick syn på kameran, gjorde hon blyt-snabbt helt om. Kväkerskan sprang efter henne och övertalade henne med sin milda röst att fortsätta vägen, sökte muta henne med en tia.

Nehej, gumman vägrade att komma på bio och bli till spott och spe för sin bekantskapskrets.

Det hjälpte inte, att det påpekades för henne att filmen endast skulle visas i London. — Hur ska jag veta, att ni inte ljuger? frågade hon och slet sig lös.

Fotografen höjde sin handkamera för att knäppa henne i flykten, men mr Jones hejdade honom.

— Äntligen en stolt käring i Wien, sade han, låt henne löpa.

— Hon är ett arbetarråd, upplyste folkhopen förklarande.

Det blev fråga om att honorera soldaten, men ingen hade den erforderliga tjugukronorssedeln.

— Fråga om han kan växla tusen kronor, slängde journalisten ut.

Soldaten gav honom en blick.

— Ni måtte tro, att jag är en tiggare från Kärntnerstrasse, som har råd att växla tusenkronor, svarade han på engelska.

Journalisten, annars dömd att förskaffa sig intryck genom tolk, blev så livlig att han flög ur bilen. Han måste ju veta var mannen lärt sig engelska.

— Av våra fångar, svarade han, och det var tydligt, att det gjorde honom gott att få säga det.

Journalisten var nu genast orienterad. Han tog upp ett paket cigaretter och räckte åt mannen i trasor. — Tag emot dem, kamrat, sade han, och gav bilen ett tecken att fara vidare.

På Ruts förslag foro de till den lille frikände gossens hem. Hon hoppades att mr Jones där skulle få se något att skriva artikel om.

Han satt en stund tyst med ett grubblande uttryck i sitt friska ansikte, som av kriget inte hade skugga eller sår, endast en viss friluftspatina över hyn.

Slutligen sade han: — Föra krig kan

de inte, men en vacker stad har de byggt, som vi inte har maken till hemma.

— Varför måste man kunna föra krig? frågade Rut.

— Fråga staden själv, så ska den svara er. Jag undrar om inte miss Brown själv lärt sig inse det här.

Miss Browns fromma ansikte blev rött. Nej, det medgav hon inte med risk att man ryckte på axlarna åt henne.

— Men inser ni inte, att om man vädjar till våldet, måste man kunna slå? Det är för sin krigslust det här folket lider och inte för sin fredskärlek.

— När ni lärt känna dessa människor en smula, ska ni inse, att ingenting är deras väsen mera främmande än krig.

— Ett okrigiskt folk med imperialistisk politik! Då måste det ju gå som det gick.

Äntligen lyckades man komma ut ur de snyggare kvarteren in bland en klunga smutsiga och förfallna hus. Bilen stannade och alla stego ur.

Miss Brown gick tyst med nedslagna

ögon. Där voro så många havande kvinnor i gränden, så havande, tänkte hon, äro de aldrig i England.

— People seem to marry in a very, light-hearted way, viskade hon till Rut, it is very amazing. De gingo genom ett hus och kommo in på en bakgård, som luktade oerhört illa. En dörr stod öppen direkt in i ett skumt rum, varifrån ivriga röster hördes, gråt och verop. Här bodde den frikände, och det var han, som var hemma och berättade om den sorgliga utgången.

Fotografen planterade filmkameran på gården och såg med nöje hur det blev liv i lägenheterna, hur smuts, fulhet, vanskaplighet och allsköns elände frivilligt myllrade fram för att titta.

De andra gingo in.

»Om man kan tala om hem.»

Ingen av de inträdande skulle det fallit in, men här var dock en liten varelse alldeles utom sig för att han måste lämna denna stinkande håla och komma ut på landet.

Miss Brown såg sig kritiskt omkring och

kunde inte undertrycka en känsla av tillfredsställelse. Hela möblemanget utgjordes av en packlår och i ett hörn ett hög paltor. På dem satt en kvinna hopkrupen, också hon i samma tillstånd som de där ute i gränden. Vi måste ha gått fel, sade miss Brown med enkel slutledning. Familjefadern skulle ju vara död.

— Jo, det är här, sade Rut. Jag känner igen pojken.

Och där låg han verkligen på knä framför en slags spis, arbetande under tårar för att göra upp eld. När de främmande inträdde, reste han sig hastigt upp och såg sig omkring, som sökte han tillfälle till flykt. Han trodde väl att domen redan skulle exekveras.

På packlåren satt den unga kortklippta flickan från domsalen. I knät hade hon ett litet barn, som hon försökte mata med smörgås.

— Kom hit, ropade den unga flickan till de inträdande. Ser ni det här barnet. Det vägrar att äta vitt bröd och smör, det har aldrig ätit annat än svart. Och se på det,

det ska vara ett barn! Hennes ögon stodo fulla av tårar.

Engelsmannen gick fram och presenterade sig.

— Å, sade den unga flickan, är ni journalist, det är förträffligt. Jag är Gisela Zimmermann i Wiener-Presse. Ni har väl hört talas om mig? — Nej, men jag är så nyss hitkommen, försvarade sig mr Jones.

— Så, sade hon lite besviken, så. Ska ni skriva om nöd?

Han förklarade, att det varit hans avsikt, men att han inte egentligen funnit något, som inte hade sin rikliga motsvarighet i Liverpool.

Flickan gav honom en så förebrående blick ur sina stora bruna ögon, att han var nära att rygga tillbaka. Och den ska vara journalist, tänkte hon. Inom det yrket rymms då hela världens idioter.

— Vill ni verkligen se något, så kan jag visa er, sade hon. Och feta siffror kan jag ge er, så att ert journalisthjärta ska springa av fröjd, om ni har något.

— Tack, det är förfärligt älskvärt av er.

— Ja, det är det, sade hon. För det är ett bödelsarbete för mig att agera ciceron i detta helvete. Men det finns inte i hela Wien en person, som kan mer nöd än jag, det kan jag säga utan att skryta. Inte ens borgmästaren.

Miss Brown närmade sig. Hon hade försökt att meddela sig med den lille brottslingens mor men med föga framgång.

— Miss Zimmermann, sade hon, försök förklara för henne att hon ska komma till vårt moderhjälpställe i bezirket. Och att hon måste försöka föra ett bättre liv.

— Det kan hon inte, sade Gisela. Hon har svullna ben. Jag menar komma. Men hur kommer det sig att ni är här?

Miss Brown förklarade att man höll på med en propagandafilm för England.

— Är fotografen här? frågade Gisela.

— Ja, ute på gården.

— Be honom ta den här, sade Gisela. Med ett par grepp blottade hon barnets kropp, dess smala förkrympta lemmar och oformliga buk.

Rut förde handen till halsen. Hon över-

fölls av en våldsam kväljning. Miss Brown vände sig bort.

— Nakna kroppar kan vi inte ta, sade hon och lämnade rummet.

Modern betraktade barnet med en fullkomligt likgiltig blick.

Gisela sade ingenting. Hon klädde på det frysande barnet och försökte värma det i sin famn. — Gråt inte, sade hon, du ska få mjölk. Men det vet du inte vad det är förstås. Vart tog husfadern vägen?

— Han kommer inte fram förrän vi har gått, sade mr Jones.

I detsamma kom farmodern in, ledande vid handen ett besynnerligt litet väsen, stort som en två års barnunge men med ett klokt och fårat ansikte.

— Vilket är detta i ordningen? frågade Gisela.

— Den näst äldsta. Hon är nio år. Men hon stannade i växten när hon var tre.

— Du har förstås ingen mat fått, din lilla stackare, sade Gisela. Eller hur?

— Far ville hellre ha den, svarade barnet.

Gumman suckade. — Man ska inte döma, sade hon dunkelt. Det vore bäst hon finge dö, eller hur, Annerl?

Flickan svarade inte. Hon gjorde sig lös. På golvet bredvid packlåren hade några smulor fallit. Hon lade sig ner, kröp bort och tog upp dem och stoppade dem hastigt i munnen.

Från gården hördes plötsligt rop på hjälp. Jones ville skynda ut, men Gisela tog honom i armen och höll honom tillbaka.

— Låt mig, sade hon. Mig känner de.

Där ute hade miss Brown delat ut käk ur sin lunchlåda åt ett par små stackare. Men det räckte inte åt alla, och mödrarna började bli hotfulla.

— Varför skulle just mina barn bli utan? frågade de. Ni kan ge er i väg. Och den där fotografen? Vem har givit honom lov att stå här och veva? Ni kan resa hem till ert land igen.

Giselas närvaro verkade dock genast lugnande.

— Man får lov att vara hövlig mot främ-

mande, sade hon. Denna damen gör mycket för oss. I morgon får hela gården kex och kondensmjölk.

— Det vet jag inte om jag kan lova, sade den samvetsgranna miss Brown.

— Jo, det kan ni. Begriper ni inte att det är farligt. Mr Jones och ni, fröken, vände hon sig till Rut, det är bäst ni reser härifrån.

— Följ med, bad Jones.

— Nej, sade Gisela. Jag måste lära ungen äta vitt bröd först. Men jag står till er tjänst när som helst.

Fotografen vevade flitigt. Ljuset var bra, och han hade fått några fina meter så gott som till skänks.

IV.

PELIKANERNA.

Välkommen till det glada Wien!

Ett sällskap herrar och damer sutto kring ett middagsbord i en ganska förgylld matsal, en behagligt uppvärmd värld av överflöd med väl fördragna gardiner mellan sig och den mörka öde gatan, genom vilken nu endast nordanvinden for. Alla höjde sina glas och skålade med den svenska nykomlingen, leende utan ironi. Ruts överste nickade särskilt betydelsefullt. Hon hade tagit upp henne från hennes soffa, torkat hennes ögon och fört henne hit för att bli bekant med företrädarna för den internationella barmhärtigheten.

»Det glada Wien!»

Rut tänkte: jag drömmer. Eller: någon drömmer mig, jag är en del av en dröm,

drömd av en hjärna, som rymmer all världens motsättningar i vild förstoring.

Men dröm eller icke, hon drack, hon smålog, lyssnade och svarade, arbetade sig igenom en för hennes förhållanden allt för stor kotlett, tvingade ner ett stycke tårta, blev denna till trots allt mer förtunnad och överklig, lät sig viljelöst tagas mitt i efterrätten från sin stol och föras in i en dans, dansade utan att röra vid golvet i en värld, som icke fanns på en karta, hörde en klocka mäta ut en timme, som icke tillhörde dygnet, och skulle fallit genom alla rymder, om icke hennes hand vilat på en mycket svensk och stoppad skuldra, en stadig brygga över till verkligheten.

På musikläktaren stod en man med en vilande stråke i handen och såg ner på de ätande och dansande. Han drog överlägset på munnen åt dem, som åt barn och i nästa ögonblick, pinsamt medveten om att han var i deras bröd, ironiskt åt sin egen överlägsenhet. Vad hade han då för mer än de, att han skulle le? Några år av möda utan lön, av kval utan me-

ning, minnen som ingen borde äga, en kunskap, som sög kraften att leva ur en man. De där nere, däremot, de hade utom råd och lust att leva också fett och mjöl, liv och död i sina händer. Det var inte värt att le åt dem.

Hans ögon fastnade vid det månskensfärgade håret, som rörde sig där nere. Han tyckte sig ha sett det förr och tilltalade det händelsevis så som Rut sig själv: — Lilla dröm, vem är du, som dansar efter min stråke?

Så kände han igen henne. Han kom ihåg sirapen på gatan, och hur hon bjudit honom bröd att ta upp den med. Han kom ihåg hon sagt, att hon rest hit bara för att hjälpa.

I detsamma stannade hon, tog ett litet steg från sin kavaljers sida och kastade en blick upp mot läktaren. Säkerligen hade man sagt något om honom där uppe. Han hälsade. Hon böjde osäkert på huvudet. Var det möjligt? Åja, i en dröm kan naturligtvis en ärkehertig vara kapellmästare i en matsal.

— God dag, baron, ropade Ruts kavaljer, alla damerna väntar på att ni kommer ner till dem.

I stället för att svara frågade kapellmästaren, om inte damerna hade några önsknigar i fråga om repertoaren. Fårpälsmannen, som satt lutad över Österrikes senaste dödlighetsstatistik, gjorde ett blyertsmärke vid tuberkuloskolumnen för att veta hur långt han hunnit och ropade ut: foxtrot. Därpå gick han fram till Rut, vars dans han nyss följt med ena ögat i tabellerna, och ville dra henne med.

— Jag kan inte, sade hon avvärijande.

— Kan! När man är så där kvinnlig och mjuk kan man följa en man genom vilken dans som helst.

— Det bjuder emot.

— Så? Har något hänt? Sett svåra saker i dag?

— Nästan värre än vanligt.

— Kunde tro det. Men för det ska vi inte låta den bleke officern spela förgäves. När jag har sett svåra saker, tar jag alltid en sup till middan, mången gång två.

Man måste hålla sig uppe för de arma djävlarne skull.

Från sin plats såg kapellmästaren att det månskensfärgade håret efter en del invändningar åter var i dansen. Han lät den döende musiken leva upp på nytt, och roade sig åt att se henne där nere följa hans stråke, som vore hon bunden med en osynlig tråd vid dess spets. Då han klippte av tråden, föreföll det honom blott helt naturligt, att hon vacklade och sökte sig mot väggen.

Vid bordet drack man kaffe och diskuterade djupt allvarligt den outtömliga frågan, om det var riktigt att företrädesvis hjälpa medelklassen. Fårpälsmannen återgick till sin tabell. — Se, sade han till Rut, tuberkuloskolumnen blir tjockare och svartare för var månad. Fan. Flämtande och med klappande hjärta sökte Rut samla sig och lyssna till de äldres och erfarnas samtal.

— Var det vi, som började klasskampen, kanske? sade en dansk rödakorsman. Ska nu det över hela världen hotade borgar-

ståndet suga ut sig för att mätta dem, som vill åt dess liv? Är vi pelikaner, va? Det står ingenstans skrivet, att jag också ska ge drickspengar åt den, som slår mig på bägge kinderna.

— Har ni alls ingen ärelystnad att göra mer än som står skrivet? frågade översten, som ofta roade sig med att ställa oväntade frågor på sin omgivning.

— Nej, sade dansken, jag är en enkel ämbetsman, som gör min plikt. Jag måste för resten hjälpa medelklassen, antingen jag vill eller ej. För det är dess barn, som nu går på krubbor och barnhem, som den själv en gång stiftade åt proletariatbarnen, och sålunda får gott av min kondensmjölk och choklad.

— Jag tycker man ska hjälpa dem, som har det svårast, sade Rut.

Det uppstod en viss rörelse bland sällskapet, som om alla velat svara, men översten hann först.

— Gud signe nykomlingarna! utbrast hon. Hur ska jag bland två millioner människor, som har det svårt, hitta i en mörk

vrå dem, som ha det svårast? Och hur ska jag av två människor utan skor veta vem som bäst behöver det enda par jag har? Det kan endast Gud, och han säger det icke. Hur ofta har jag inte legat vaken om nätterna av längtan efter dem som har det svårast. Jag har önskat jag hade gåvan att finna dem med slagruta, som andra finner vatten eller kol. Men jag har nu bara mina principer och mitt stackars förstånd.

— Jag vet en, som har den gåvan, viskade mr Jones till Rut: Gisela. Hon skiljer falsk och äkta nöd lika säkert som en juvelerare skiljer på glas och ädelsten. Och hon går alltid raka vägen dit där det största helvetet är.

— Utgå från medelklassen, så har ni redan underlättat arbetet för er, sade dansken.

— Jag utgår från att det alls inte finns nån nöd, sade en affärsman, som händelsevis råkat in i kretsen. Jag har åtminstone inte sett nån.

Till svar fick han endast medlidsamma blickar. Jones gav sig i dispyt med dan-

sken. Hans mening var att det verkliga helvetet med hunger, smuts och stank var att söka bland proletariatet.

En äldre schweizisk läkare viftade bort hans argument med en Züricher Zeitung.

— Ni befinner er ännu i Hölle der Un-
erfarenen, min unge vän, sade han.

— Alldeles som ni, nickade förpälsmannen åt Rut och bjöd henne för tredje gången förgäves en grön likör.

Mr Jones ville skildra sina vandringar med Gisela Zimmermann, men läkaren avbröt: — De där som ni beskriver hade det likadant före kriget. Levde i smuts och födde rakitiska ungar, dog.

— Så mycket större skäl att äntligen...

— Nej, visst inte. Vi kan inte hjälpa alla. Så måste vi ta dem, som representera ett kulturvärde. För kulturen får inte gå under. Känner inte ni det, ni, som slagit er igenom hela kriget för civilisation?

— Ni räddar inte en döende kulturform med all världens kondensmjölk, sade Jones lätt. För resten...

Rut lade sin hand på hans arm. — Här kommer en av dem, sade hon.

Man gjorde plats i kretsen för den länge, smärte officern, som man hyrt att för aftonen spela dansmusik.

— Har vi inte träffats förut? frågade fårpälsmannen älskvärt.

Kapellmästaren skakade på huvudet. Han var i utövningen av sitt nya yrke ömtålig som ett oinridet fullblod och fann svenskens vänlighet för nedlåtande.

— Inte sen under Gustav Adolf och Wallenstein, sade han.

— Hm, sade svensken, skål. Kapellmästaren höjde sitt glas.

— Jag gratulerar herrarna att till slut dock ha intagit Wien, sade han.

— Flickor! ropade översten. Ska vi låta detta passera oanmärkt? Aldrig hade herrarna intagit Wien utan vår hjälp.

— Sant, sade fårpälsmannen. Mot wienaren ska man skicka unga kvinnor.

— Och mot svensken ska man skicka gamla, replikerade översten. Men det låter fråga sig vilket är bättre: att låta leda

sig av kvinnan, medan hon är ung och ljuvlig, som sydbon, eller sen hon blivit gammal och arg, som nordbon gör.

Man skrattade.

— Ni ställer så underliga frågor, sade svensken.

Rut satt tyst och betraktade tankfullt österrikaren.

Han mötte hennes blick. — Känner ni inte igen mig?

Innan hon hann svara, föll översten in:

— Nu vet jag, var jag har ert utseende ifrån. Det var ni, som hjälpte oss lasta av bilarna häromdan och förklarade att allt vårt arbete var av ondo.

— Det var intressant, sade den schweiziske läkaren, hur så?

— Det var rätt sagt, sade fårpälsmannen, precis min mening.

— Det var orätt, sade översten lugnt och myndigt, ni menar det inte.

Baron Turnheim omfattade hela sällskapet med en rundblick. Ett plötsligt hat mot hans lands välmående välgörare betog honom. Hade väl en enda av dem, nej,

han trodde det icke, tackat ödet eller Gud, eller de fattiga, som grät vid deras dörrar för det oskattbara privilegiet att få vara den som gav?

— Jo, jag menar det, sade han.

— Det förstår jag, sade fårpälsmannen. När man inte vill se ett land demoraliserat, så.

— Det gör detsamma vad ni tycker, sade översten ohövligt till fårpälsmannen. Ni tjänar högre syften förträffligt utan att förstå dem. Kriget var orätt...

— Ja, det vet jag inte, om jag vill gå in på...

— ...freden var orätt. Men att vi kommer hit och hjälper dem över de första månaderna, det kan tyckas diletantiskt. Men det är rätt, och landet kan inte undvara oss.

Rut iakttog med deltagande hur nervös mannen var. En krigare, tänkte hon, med så dåliga nerver. Och utan att tänka sig för, lät hon sin hand glida ner ur knät, nästa ögonblick hade han fattat den, hennes ro hade flutit över till honom, och hon

kände hur han med ens blev fullkomligt lugn. Nu skulle mamma se mig, tänkte hon.

— Det är inte fråga om några första månader, sade han behärskad till översten. Vi är ju dömda, kan över huvud taget inte leva. Man skulle låta oss dö uti fred och befria oss från tvånget att tigga och tacka först.

— Jag förstår er, sade fårpälsmannen, så måste en karl känna det.

— Så behöver han inte känna det, vidhöll översten envist. När han gjort sitt yttersta, kan inte hans ära som besegrad skadas av att han tar emot hjälp för sina hjälplösa.

Fårpälsmannen bjöd vin och cigarretter. Kapellmästaren avslog båda för att inte behöva släppa den skygga hand han höll i skyddet av bordduken.

— Personligen är jag naturligtvis förjust att ni kommit, sade han och anslog en annan ton, vem skulle jag annars spela dansmusik för? Men översten släppte honom inte.

— Ni har sagt, att ni är emot all hjälp, teoretiskt, sade hon. Men nu ber jag er nämna några svåra fall i er omgivning och lovar hjälpa dem så gott jag kan, blott ni ger mig adresserna. Håller ni då fortfarande stånd? Nej, svara inte genast, tänk först efter.

Det blev tyst vid hans kant av bordet. Han kände en mängd förväntansfulla blickar på sig. — Om ni nu vill ge mig en cigarrett, sade han till svensken.

Från motsatta sidan dök ett samtal upp.

— Var har ni köpt den?

— Å, det talar jag inte om.

— Men säg åtminstone vad den kostar?

Några ivriga huvuden böjdes över ett etui, som förevisades av en stolt och strålande ägare. — Femtontusen.

— Kolossalt billigt.

Rut var angelägen övertyga kapellmästaren, att hon inte hörde efter hur han klarade sig och kastade in: — Är ni tokiga? Är femtontusen billigt för ett hängsmycke?

— En spottstyver, sade ägaren.

— Du talar som en millionär.

— Det är jag också.

— Tror du allting går i mig för att jag är nykommen?

— Har du en aning om vad saker kostar? Vad tror du du har ätit för i dag, olycksfågel. Minst hundrafemtio kronor. Se, hon bleknar. Svimma inte, för det är ändå bara 25 öre, min flicka.

— Vem är det, som talar om 25 öre?

— Någon som vill köpa kejsrerliga slottet. Kapellmästaren bugade sig för översten.

— Jag kommer igen, som jag lovade, och hjälper er att lasta av, sade han.

— Men era fall då?

— Tack, jag har inga, sade han stelt. Han var ond både på sig själv och henne. Ack, han kunde haft hundratals.

Översten insåg, att hon burit sig dumt åt. Det var onödigt att ställa frågan så, att han som karl måste svara nej. Och hon skickade Rut efter honom att ta reda på adresserna. — Baron! ropade hon, här är en ung dam, som vill be er om sitt älskingsstycke, innan ni försvinner.

Han stannade men gick inte emot henne.

— Er älsklingsdans vet jag redan, sade han.

Vad hon såg förebrående på honom, som om han sårat särskilt henne med sin vägran.

— Varför är ni så stolt? frågade Rut och kände att hon rodnade. Det var ju något så oerhört att först hålla en ärkehertig i handen och sen springa efter honom, då han gick.

— Får jag inte vara stolt? frågade han häftigt.

— För egen räkning så mycket som helst, sade hon. Men det är säkert inte rätt mot dem ni kunnat hjälpa. Och liksom inte riktigt mot oss heller.

— Säger ni det? Han ve knade genast. Gåvan i hennes hand kunde han inte vägra ta emot. Ni ska få adress på en gammal skomakare, sade han, som kunde laga en del av de trasiga skorna jag såg i er mission. Han blir gränslöst tacksam, helst om ni betalar honom i förskott, så att han kan köpa läder.

— Det kan vi säkert. Känner ni honom?

— Ja, det är min far, general Turnheim. Och därmed var han borta.

Jones kom störtande utifrån, törnade mot Turnheim och flög rakt på Rut. Han var upprörd och strålande.

— Etthundratusen pund! sade han. Det är på min första artikel. Man telegraferar till mig. Är det för sent att gå till henne i kväll? — Till vem? — Till Gisela förstås. Det är ju hennes hjärteblod som vi gav i förskott på pengarna.

Hela sällskapet flockade sig kring Jones. Det var en glädje, som om de hundra tusen kommit var och en till godo. Fårpälsmannen fann anledning att rekvirera en ny flaska och skåla för Liverpool. — Jag dricker för mina egna hemmavarande, sade översten. Gud välsigne dem, de är lika duk-tiga, de.

V.

VITRÄVSBOAN.

Jag går ut om morgonen och ber Gud: »Hjälp mig att lida, skänk mig tårar.» Och jag kommer hem om aftonen med en viträvsboa.

Rut arbetade sig upp ur sina bolstrar som en julros ur en driva, då dess tid trots köld och mörker är inne. Ehuru osynlig gjorde sig morgonen förnimbar. Hon tände ett ljus, vars låga förlorade sig i det allt för stora rummet. Riktigt, klockan var halv åtta. — Sover gör jag också som ett djur, tänkte hon med samvetskval.

Hennes värdinna, fru Strecker, hade givit henne det största rummet i sitt pensionat, inga invändningar, det hade förr i den goda tiden alltid bebotts av någon rik ung utländska, och måste därför också passa Rut.

Inte rik? Alla äro millionärer i det underbara landet Sverige.

Detta mångfönstriga praktrum hade säkert varit mycket angenämt på den tiden, då det fanns kol, nu var det ett köldhelvete. Rysande satt Rut och betraktade sin andedräkt, som ångade förbi ljuslågan.

»Och inbläste i henne en levande ande.»

Hon tyckte sig höra en avlägsen återklang från Katarina kyrka trettondagen. Haydns oratorium var för henne uvertyren till ett större verk, det som nu var pågynt: att åter en gång skapa en värld ur förvirring och mörker.

En levande ande? Det hade hon ju, den rök ur pipen som på en kokande te-kittel. Men en själ?

— Nej, det är inte mycket troligt, sade hon sorgset till sig själv. Redan hemma var jag osäker, men jag tänkte: det visar sig, då jag kommer dit ner. Men den har inte visat sig.

Hon rynkade bekymrad sin panna. — Här lever jag bland människor, som icke hoppas mer. Som fråga sig tyst: skall jag

svälta ihjäl snart, eller ska det dröja länge?
Och jag behöver be förgäves om tårar?

Hon släckte ljuset, satt så länge orörlig med händerna knäppta kring knät och stirrade ut i rummet, vars linjer nu började otydligt framträda. Vad är en själ? Det är något, som icke är bundet inom ens lemmar och inskränkt till att känna genom dem. Den kan sörja, när kroppen har det bra, och fröjdas även då den lider. Den är något, som bränner sig ut ur kroppen, kanske är den ingenting annat än kärlek, då allt kommer omkring. Allt vad jag ägde, skulle min själ ge de hungrande och nakna, och den skulle alltid vara bland dem. Om jag hade en själ, vore eländet bara i det här pensionatet nog för att göra slut på mig, men det skulle vara en anständig död. Om jag hade en själ, skulle jag inte ha en viträvsboa.

På fönsterbordet låg i en kartong detta sorgliga bevis mot hennes odödliga själ. Med ruelle tänkte hon tillbaka på gårdagens rövertåg i butikerna. Alla flickorna hade varit litet vilda, hon med. Det var

Gullivers resa, en liten svensk sedel var här så stor som en bordduk och motsvarade en million. Föll en något i smaken, köpte man det, lämnade millionen i kassan och fick några kronor tillbaka. Plötsligt ett alldeles omvänt förhållande mot det i aktionen där man var i Gulliver i Brobdingnag, och där jättarna Hunger och Köld togo alla ens gåvor som leksaker i sina stora, hemska händer.

Ruts tankar gled av spåret och började förvilliga sig bland minnen från gårdagen. Hon tänkte på sköna ting hon kanske hellre skulle ha köpt än dem, som lågo i paketet. Så där ja, nu var det lika när igen. Var det inte en råhet utan gräns att kunna ha roligt åt någonting samma dag, samma vecka och år, som man på morgonen varit hos en general med skor till lagning och mottagit det gamla fina svultna parets förbindliga tack för detta tillfälle till en liten förtjänst? Vad skulle sonen, som följde henne ned till droskan och tackade så varmt för att hon inte sänt en vaktmästare med skorna, ha tänkt, om han sett henne

en timme därefter prova blusar på sig själv och sina väninnor, som om intet viktigare funnes på jorden? Och vad skulle han ha sagt om den olycksaliga rävboan? Nej, nu är det bäst att stiga upp.

Rut stod redan mitt på golvet och gjorde botövningar med kallt vatten, då det knackade och fru Strecker kom in.

— Ner i sängen igen, befallde hon vänligt, men Rut tvekade, fast fru Strecker vägde mer än dubbelt så mycket som hon.

— Ja, lyd genast, annars släpper jag in en slaktare, som väntar därute, och vill ha adressen på någon välvillig medslaktare i Sverige, som han kan skicka sin dotter till, därför att hon är olyckligt kär. För resten sitter här tre utsvultna kvinnor med barn, och en ung officer har varit här och lämnat ett paket.

— Ett paket? Rut värmdes med välbehag händerna omkring tekoppen, det var besynnerligt, jag väntar ingenting annat än min matkista.

— Den är också kommen och står i tamburen. Fru Strecker satte sig på sängkan-

ten. Hon såg rätt, underlig ut i en morgon-
dräkt av röd plysch, med brokiga bårder,
som kommit att bli litet plötsligt placerade,
då dörrdraperiet syddes om till klänning.
Så var icke kung Salomo klädd, men hen-
nes ansikte bar spår av oräkneliga tårar.

— Natten blev mig så lång, innan jag
kunde få se era uppköp, sade hon frynt-
ligt, min sonhustru berättade, att ni kom
hem sent med så mycket paket, men var-
för går ni ut ensam utan mig?

Nu har hon inte sovit igen, tänkte Rut
och sade: — Var så god, tag upp dem.
(Ett paket, en officer?)

Fru Strecker kastade sig nästan hungrigt
över paketen. — Nej, så smånäpet och be-
händigt, utropade hon och mätte en vit
blus, som tog sig ut som en haklapp på
hennes breda barm. Kontrasten slog henne
själv, och hon sade: — Nog är det väl en
underlig värld, när jag, som har en son
i Sibirien, Gud hjälpe honom, och en i gra-
ven och den yngste krigsblind ska vara
så fet och ha så gott humör, och lilla
baronin — ja, låt mig säga baronin, när

er mamma var det, här får man ju inte säga det till dem, som verkligen är det — när ni, lilla baronin, med hela livets lycka framför er ser ut som en reklam för wienereländet.

Hon började småskratta för sig själv åt en tanke. — Jag ska aldrig glömma er uppsyn, då ni gjorde er entré i vårt olyckshus och mottogs av dansmusik. Jag vet inte vad ni tänkte, men nu måste ni ha begripit, att såna är vi allihop. Man lebt ja nur so kurze Zeit und ist so lange tot. Det piggar opp gossen lite. Minsann det är inte roligt för en konsthistoriker, som är blind och gift med en portvakt. Nej, ser man på, nu hade boan kommit fram, jo, jag tackar, vad har ni fått betala för den?

— Jag tänker lämna igen den, sade Rut utan att se upp. Det är synd att ge ut så mycket på lyx.

— Alldeles riktigt, och nu utvecklade fru Strecker en lång plan, hur Rut skulle lämna igen den och genom hennes förbindelse med en buntmakare, vars son var i

samma fångläger som hennes, få en lika vacker för halva priset. Hon tycktes alldeles ha glömt bort, att hon hade ett hus att sköta, där hon satt i sin röda prakt och utvecklade för Rut att hon skulle beställa skor hos en skomakare, som salig Strecker en gång opererat, och strumpor genom ett hovråd, som hade hjälpt en yllefabrikant i en process.

— Varför skulle jag inte hjälpa er? frågade hon på Ruts invändningar. Så mycket som Sverige gör för oss. Om jag själv behöver någonting? Nej, vad skulle det vara? Tänder kunde jag tyckas behöva vid första påseendet, men det är heller strängt taget inte nödvändigt, när jag ingenting har att äta.

Boan klär er bra, Ruterle, min skatt, fortsatte hon och lade den om Ruts skuldror. Och en söt hals har ni, fast ni aldrig visar den. Vet ni vad, min söta flicka, ni skulle kunna göra något av ert utseende.

— Jag vill inte, sade Rut otålig, tack, snälla fru Strecker, men nu måste jag stiga upp!

— Varför vill ni inte vara söt och behaga? frågade fru Strecker och gick endast motvilligt mot dörren.

— Översten har sagt ifrån, att det vore uselt att driva illojal konkurrens med wienflickorna, om de få män som finns, sade Rut allvarsamt.

Fru Strecker måste sätta brickan ifrån sig, detta var nu för lyckat. Innan Rut visste ordet av, hade hon svept in hennes huttrande kropp i en sjal och låg på knä framför henne och frotterade hennes iskalla fötter. — Varför skulle inte baronin köpa pälsverk och göra sig söt? Behövde hon sona folkets synder? För resten var det inte med en bar hals hon skulle sticka ut wienflickorna, såna hade de själva, och underligt var det att se, hur svälten i det längsta skonade deras hull. Nej, konkurrens, det driver ni bara genom att komma hit ner utan sorger, med en fläkt om er från ett land, som inte haft krig. Min stackars gosse sa just om er i går, att ni är ett påtagligt bevis på, att det ännu finns en normal värld. Han ser er ju inte,

när ni kommer hem från arbetet med en min som om två millioners nöd vilade på era små skuldror.

— Doktorn talar aldrig till mig, sade Rut.

Fru Strecker suckade djupt. — Han tror man föraktar honom för Annerls skull. Men, herregud, bröllopet stod ju i första galenskapen första augusti, hon skulle förstås ha barn. Och nu vet jag inte, om jag ska vara ledsen eller glad, för hon försörjer honom. Staten och jag vi kan inte, för vi är bägge lika lufsfattiga.

Hon började gråta.

— Han har det där självföraktet, som slutar — illa. Om inte Stefan, som är i Sibirien, blir fri och kommer hem, medan det är något kvar av honom och kan hjälpa oss och lösa ut Karl från sin hustru, så vet jag inte hur det slutar.

— Men nu sägs det ju de ska få komma hem, fru Strecker.

— Ja, men jag tror det inte. De blir inte hjälpta, förrän det är för sent. Han fick gärna bli bolschevik för mig, om han bara på det kunde komma hem. Men det vill

han förstås inte. Han vill hem och arbeta för mig natt och dag, han vet inte det är förbjudet. Ack vad jag har gråtit över de barnen!

— Bittra tårar, sade Rut och tyckte själv det lät så enfaldigt.

Fru Strecker torkade sina tårar. — Ja, sade hon, bittra. Men vet ni vad som nästan var det hemskaste? Att en lång tid var tårarna alldeles jolmiga på grund av saltbristen, kan jag tro. Det var den tiden, då mina naglar föll av, och min fosterlands-kärlek med dem. Ni läste väl i tidningen att det var hinterlandet som svek, det gjorde vi därför. Att kunna gråta bittra tårar, tyder redan på ett visst välstånd.

Rut vände sig hastigt om från toalett-spegeln och såg misstänksamt på sin värdinna. Skämtade hon?

— Jag tror det finns salt i er matlåda, sade hon. Ska inte fru Strecker packa upp den?

— Min matlåda, baronin? Gud välsigne er! Här har ni paketet från den länge offi-

cern. Och därmed försvann äntligen fru Strecker.

Febrila bultningar hördes där ute, nu flög lådan upp.

Rut slet ungefär lika hastigt upp sitt paket, det innehöll cigarretter och därjämte ett visitkort från generalskan Turnheim med något skrivet, som hon inte kunde läsa. Skickar generalskor cigarretter till unga flickor, tänkte hon en smula besviken och gick ut till slaktaren.

Då hon äntligen var i färd med att gå till arbetet, ropade fru Strecker på henne. Hon tänkte inte låtsas, som om hon hörde det, men vände och gick in i matsalen. Hennes röst hade hörts så besynnerlig.

Där låg hon på knä framför lådan och i en stol bredvid satt den blinde sonen. Så fort hon hittade något nytt, flög hon bort till honom: — Känn, Karl, sytråd! Sytråd! Begriper du? Och lukta! Lukta, hör du. Det är kryddor, av alla slag, som en inte sett på två år! Och (gud i himmelen, jag tackar dig, fast du kanske inte gjort så mycket åt det) här är smör.

— Mor kan ju lugna sig lite, föreslog sonen. Fröken blir alldeles förskräckt.

— Här är russin och vetemjöl och jästpulver, ska jag lugna mig då, tycker du? Gud välsigne er barn och er utmärkta fru mamma! Katoliker och protestanter kan inte vara så stor skillnad på, som de säger, för den, som gjort den här lådan, har säkert den rätta tron. Eller hur, Karl?

— Säkert, sade den blinde. Lär er nu, fröken Rut, hur nöden gör oss till tingens tjänare. Man vet det inte i den goda tiden.

— Av mig ska ni lära det, förstås, sade fru Strecker lite förtrytsamt. Vänta ett ögonblick, se här, Rut, det ska ni ge honom själv. Och hon lade ett paket i Ruts motvilliga hand.

— Tobak! utropade den blinde. Han drog in dess doft. Äkta engelsk soldattobak, å, ge hit den!

— Du kanske inte vill ha den, retades hans mor.

— Jag ger mig, mamma. Jag är lika beroende av tingen som du. Fröken Rut, kom hit, låt mig tacka er.

Men Rut var redan försvunnen.

Då hon kom hem fram på eftermiddagen, kände hon redan i tamburen att atmosfären var en annan. Det luktade kaffe och bakverk, föreföll varmare, pigan, som öppnade, tog henne om halsen och lät sig icke avskräckas från att kyssa henne på kinden.

— Skynda sig, baronin, skynda sig in. Frun har väntat så, dom vill inte börja förrän fröken kommer.

— Vem är det, som spelar fiol?

— Doktorn.

Salsbordet var dukat med slösande hand, i mitten en stor, brun, refflad kaka alldeles sådan som i tyska bilderböcker på barnkalas. Portvakten satt med sitt bleka barn i knät och lyssnade till mannen, som spelade. Framme vid bordet satt ett stort, kraftigt fruntimmer, i svart sidenklänning, med Ruts boa om halsen. Framför sig hade hon uppradade tre röda etuier, i vardera en pärlcollier. Några magra inackorderingar delade sin uppmärksamhet mellan kakan och pärlorna.

— Sätt dem på er, Tony, uppmanade fru Strecker ivrigt.

Då Rut kom in, skyndade hon emot henne.

— Tänk er, viskade hon, jag har redan givit ett ljus åt madonnan och så prompt hon tackar. Hon sänder hit just i dag från en gård i Niederösterreich vår förra piga med ett kvarts kilo ister, och det räcker hon mig pigan, inte madonnan, i köket med en min, som om hon gäve mig min själs salighet. Femti kronor skulle hon ha för det. Ja, det fick hon gärna, och sen gav Gud mig mål i mun och jag lät henne förstå, att det också fanns goda människor i världen, fast det inte lönade sig att leta efter dem på österrikiska bondlandet. Allt visade jag henne, och glömde inte tala om att det var kärleksgåvor alltsammans av en främmande dam, som jag aldrig sett, men som Gud givit ett gott hjärta. Tony! Inpräglade nu noga i ert minne den här unga frökens drag, så att ni vet hur en god människa ser ut.

Tony såg litet skyggt upp på Rut.

— Så vackra pärlor, sade Rut för att säga något.

— Ja, och vad säger baronin om boan? Den har Tony fått genom protektion köpa för niotusen! Ska hon inte vara tacksam mot mig för det? Och samtidigt blinkade den goda frun listigt mot Rut, som ville hon låta henne förstå, att den, som borde vara tacksam, var egentligen Rut själv, som skulle förtjäna ett tusen på affären.

Därpå narrade hon Tony att dricka kaffe med alla tre pärlcolliererna om halsen och ställde en spegel framför henne, så att hon samtidigt kunde se sig själv däri. Det var nästan de övriga en lättnad, då fröken Tony telefonerade efter en bil och for till operan. De hade bävat för vad fru Strecker skulle hitta på härnäst. Det var till slut inte bra att utmana gröna terrorn för mycket. Man kunde behöva bondistret en gång i framtiden.

— Sån var mamma jämt förr, sade doktorn till Rut. Vad ska vi äldre säga om sådant?

Rut spratt till. Hon hade inte hört på.

Vad i all världen kunde det stå på generalskans visitkort? Hon hade på förmiddagen bett fårpälsmannen att tyda skriften för henne, men han hade skrattat, när han läst kortet, och sagt: — Lär er själv tysk stil, fröken Rut, det kan vara mödan värt.

VI.

DEN BLINDE.

— Glad to meet you, sade den blinde konsthistorikern och räckte ut sin hand i riktning mot den främmande journalisten, som Gisela Zimmermann medfört. Hela huset hade för övrigt med spänning inväntat hans ankomst. Det viskades att han en förmiddag givit Gisela en milliard.

— Jag också, att träffa en, som var med, svarade mr Jones och tryckte kraftigt sin forne fiendes hand.

Den blinde visade åt det håll, där hans mors minst trasiga länstol hade sin plats.

— Nå, hur faller er vårt elände i smaken?

— Är det inte roligt, att vi kan skaka hand igen som vänner? anmärkte mr Jones och låtsade sig icke ha hört frågan. Inte

sant, herr doktor, det som har varit, det stryker vi ett streck över och börjar på nytt?

I en soffa ett stycke ifrån sutto en blond och en svart flicka och åsågo mötet mellan de två männen.

De förekommo dem nästan som mystiska figurer, dessa två, Segraren och Den besegrade. Segraren var ung och kraftig, med rak rygg och klara, trygga ögon. Den besegrade, som sig borde, bruten och lutande med kraftlösa händer. Det vita ansiktet med de svarta glasögonen påminde så starkt om en gipsmask, att flickorna ovillkorligt väntade den skulle gå sönder och ett vitt stoff falla ner på den nötta rocken, då han log åt mr Jones' optimistiska uttalande.

— Det intresserar mig ofantligt att höra er säga så, sade han artigt. Hos oss är det så, att det, som varit, alltjämt är. Och våra framtidsdrömmar rör sig om det förflutna.

Flickorna kröpo närmare varandra, ryssande av köld och deltagande.

— Vad det är svårt att inte avsky en segrare, viskade Rut.

— Jag var hela tiden så rädd, att vi skulle segra, svarade Gisela lågt invid hennes öra, som om hon sagt en farlig stats-hemlighet.

Det var tyst ett ögonblick. Den blinde satt orörlig, väntande. Jones vände sig till flickorna och gjorde en mängd tecken åt dem att komma och hjälpa honom. Men Rut var för blyg, och Gisela ville inte, inte ens för sin milliard.

Jones gjorde en ansats.

— Nej, jag märker, sade han, att man här inte har våra synpunkter på kriget eller på framtiden.

— Hade ni väntat er det? frågade den blinde.

— Nej. Men jag föreställer mig att det bara är fråga om en tidsskillnad. Vi återvann ju snart vår normala psyke.

Den blinde förstod att man försökte trösta. — Jag har hört av fröken Zimmermann, vilken trollstav ni har i er penna,

sade han. Gör ert bästa, så att vi få gott av ert återvunna sunda förnuft.

— Det kan jag lova, svarade Jones och såg på Gisela, som viskade med ett moderligt tonfall: — Om alla segrare vore som min Jones!

— Vet ni, Karl, fortfor hon högt, det är som en saga att höra hur man på andra sidan gått ur kriget. Tänk er bara, de har börjat bygga upp a cleaner world. När jag hörde det, beslöt jag ni måste göra mr Jones' bekantskap.

— Annars hade jag inte kunnat tro det, anmärkte den blinde kort.

— Fröken Zimmermann har fattat rätt, sade mr Jones. Det är en hel här präktiga män och kvinnor, som hålla hop om det arbetet. Men den stämningen är omöjlig att beskriva. Ni måste komma och erfara den själv, miss Zimmermann.

— Jag tror er fullkomligt, sade den blinde.

— Det skulle då ha kunnat komma något gott av ett krig, sade den alltid vakna pacifisten Rut.

— Ja, lilla fröken Rut, svarade den blinde. Ur ett vunnet. Men inte ur ett förlorat.

— Det är inte så jag menar, förklarade mr Jones. Jag menar inte politiska vinster utan andliga. Vi kunde ju lika gärna ha förlorat, men jag är säker på att vi ändå skulle gått andligt starkare och mera seende ur...

Det blev med ens liv i det döda gipsansiktet. För första gången sen hon kom i huset tyckte sig Rut se skymten av mannen sådan han varit.

— Ni medger det verkligen! utropade han med förvånansvärd kraft i stämman, att det kunde, kunde ha varit möjligt, att ni förlorat?

Journalisten tyckte inte om att medge det. Han kastade ovillkorligen en blick på Giselas lilla fina orientaliska ansikte och läste i hennes ögon en brinnande bön: medge, medge! Vad gör det er!

— Jaa, sade han. Vid vissa tillfällen var man på vår sida ytterligt bekymrad och ansåg utgången oviss.

— Ni är en ärlig man, sade den blinde. Anar ni vad det betyder för mig att höra er säga så?

— Vad betyder det, doktor Karl? frågade Rut. Nu, då ändå ingenting kan ändras.

— Jag tror mr Jones förstår mig?

— Ja, sade mr Jones, inte utan samvets-
kval. Han visste, att vår sida ändå aldrig
hade kunnat förlora.

— Skall jag tala om det för er, fröken
Rut från Sverige? fortfor den blinde, allt-
jämt upplivad. Som ni vet, gick jag ut fri-
villigt. Närsynt. Hjärtfel. Och hur det är,
det bär lite emot att tänka att man kastade
bort sitt liv på en från början hopplös sak.
I så fall hade det ju varit bättre, om her-
rarna delat upp oss utan krig. Så hade jag
haft mina ögon. Men för den svagaste möj-
lighet att vi kunnat hålla samman vårt
land, var det kanske min plikt att offra
dem. Inte är det mycket att hålla sig till,
sade han med sorgsen ironi, men något.

Mr Jones visste inte vad han skulle
svara. — Bara en tidsskillnad, provade

han tyst, men fann inte sitt älsklingsuttryck särskilt passande just nu. Sant att tiden skulle utplåna skillnaden mellan honom och mannen framför honom, och att de en gång skulle ligga lika blinda och besegrade i samma jord. Men han hade en riktig känsla av att denna tröst var den blinde likgiltig just nu.

— Det är en rent fysisk kränkning för dem att ha förlorat, anmärkte Gisela i förtroende till Rut. Och en andlig upprättelse är dem egentligen aldrig riktigt till fyllest.

Den blinde erfor en obehaglig känsla av att ha talat sin självbekännelse ut i ett okänt mörker.

— Jag kanske uppehåller herrskapet, sade han. Ni är ju alla så verksamma. Vad är på programmet, Gisela?

Å, Gisela hade som vanligt ett kolossalt program. Hon hade ansökningar att pröva, sjukhus att besöka, gåvor att dela ut, välsignelse att sprida över hela staden. Turnheim var hitställd med bilen och kunde komma när som helst. — Följer ni med, Rut? frågade hon.

Jones såg på henne med bedjande ögon.

— Nej, sade hon till hans stora lättnad. Men när ni beser mr Jones' nya rakitishem, då kommer jag med.

— Och ni också, doktor, inföll Jones hastigt.

— Tack, knappast. Men om ni har tid, kom och besök mig en annan gång. Jag fick ändå höra så litet om de andliga rörelserna i England, ni antydde. Är de religiöst färgade?

— Ja, sade Jones, det tror jag man kan säga. Men i den frågan är det bättre ni vänder er till miss Brown. I alla fall vet jag att vår tidning har en religiös avdelning med två medarbetare.

— Intressant, sade den blinde. Två?

— Ja, eller tre. De har visst en på damavdelningen också. Syns han? frågade han Gisela, som stod vid fönstret.

— Är han så glad över de religiösa rörelsernas storlek, eller över att han får vara ensam med Gisela? undrade Rut.

— Jaså, man är så religiös hos er, sade den blinde, som ingenting märkte av den

otålighet, som fattat två av sällskapet. Hos oss är det inte så. Men det är ju också rätt förklarligt.

Rut gick fram och satte sig i en stol bredvid den blinde.

— Det förstår jag inte, sade hon. Jag tycker det borde vara tvärt om. Att nöden borde driva just de olyckligaste till Gud före de lyckliga.

— Å, har ni kommit hit? sade han. Så tyst ni rör er. Det är alldeles rätt. På ett visst stadium gör den det. Men mr Jones, den unge mannen gjorde ett förtvivlat försök att vara uppmärksam, som varit med, vet att man inte kan bedja i första eldlinjen. Predikstolen placerades alltid på skyddade ställen. Därför står den också nu i England och inte hos oss.

Med ett leende fullt av bitterhet trevade den blinde i sina fickor och tog fram en tjock notisbok, som Rut kände igen. Hon lade sin hand på hans arm, som för att hindra honom att öppna den inför engelsmannen.

— Jag tyckte jag hörde bilen, sade hon.

— Ni tycker inte om att jag visar honom min bönbok, sade den blinde.

— Jag tycker inte om självplågeri, svarade hon.

— Men det gör jag.

— Och den har ju inte med samtalet att göra.

— Jo, det har den. Se här, mr Jones. Här ser ni vår tillflykt. Här finner ni alla de utländska aktionerna och deras adresser och ledare och gåvor och villkor och svaga sidor, ja, allt vad en fattig wienare behöver. Den här lilla boken är den förkroppsligade ångesten att svälta ihjäl. Ge oss mat! Högre kan inte vår bön höja sig.

— Det är bara en tidsskillnad, svarade mr Jones, utom sig av otålighet. Miss Zimmermann, ska jag gå och telefonera?

— Han kommer väl, sade hon lugnt, gick bort och satte sig på Ruts stolskarm med armen om hennes hals.

Mr Jones erinrade sig att det aldrig var så noga med tiden i detta land och resignerade.

— Menar ni då att religion är något, som

vi kan bestå oss med, därför att vi segrade?
frågade han.

— Ja, jag undrade, om den inte var en
av de många fördelarna...

— Tst, bilen!

Mr Jones reste sig snabb som en fjäder.
De religiösa rörelserna gav han fullkomligt
i sticket. — Det var mig ett stort nöje, dok-
tor Strecker, sade han.

I detsamma öppnades dörren, och någon
blev stående i springan.

Endast Rut gav akt på hur snabbt den
blinde lade om sin min till något som på
ett trist sätt liknade en slät gemytlighet.

— Kom in, kära barn, sade han.

En kvinna med ett tårt madonnaansikte
steg in. Hon var klädd som en kvinna ur
arbetsklassen, men hennes underdåniga vä-
sen tycktes alls inte höra dit, och så visste
man inte var man skulle placera henne.
Det var portvakterskan, den blindes hustru.

— Kom och låt mig föreställa mr Jones
från London för dig, sade han. Mr Jones,
detta är min hustru, fru Strecker. Han hade

genast lagt bort engelska språket som hitills talats.

Mr Jones, som nyss givit henne tio kronor för hennes mörka ögons skull, rodnade djupt.

— Küss' die Hand, sade hon. En bil väntar på herrskapet. Chauffören bad mig säga till.

— Danke sehr, mumlade mr Jones, uppjudande sina yttersta kunskaper i tyska.

Han och Gisela togo ett hastigt farväl och störtade nerför trapporna.

— Kan du inte stanna uppe en stund? frågade den blinde sin hustru.

— Nej, det vet du inte går, sade hon och försvann.

— Har ni också gått, fröken Rut?

— Nej.

— Säg mig då, ni som är neutral och står mitt emellan, vem som är blindast, Jones eller jag?

— Vem som är vad?

— Blindast. Jag antar ni tycker frågan är mycket lätt att besvara.

— För det första så vet jag ju inte vad

ni verkligen tycker, sade hon, illa till mods.

— Alldeles riktigt. Men jag vet precis vad ni. Jag kunde slå vad att ni med Jones tror på a cleaner world. Därför att ert eget liv ännu har en vacker stigande linje. Nej, mamma, inte ännu, avbröt han otåligt, vi håller på med något mycket viktigt. Ja, ja, om fem minuter, nå, Rut?

— Ja, det tror jag, sade Rut. Med Guds hjälp tror jag man kan få fason på världen.

— Nu har ni redan svarat på min fråga, sade han. Att det är jag, som är blind, och inte Jones. Och ändå inbillar jag mig, att jag ser bättre än ni båda. Tycker ni det är groteskt?

— Nej, sade hon. När jag tänker på vad ni gått igenom, så förefaller det mig, som om jag med min erfarenhet inte skulle våga säga mot er.

Detta Ruts vördnad för hans erfarenhet, hans lidande, gjorde honom gott. Han fick en stark lust att göra intryck, att uppleva sin visnande personlighets makt än en gång, om också blott på en skolflicka från

främmande land. Kära fröken Rut, sade han, nu ska ni få höra något. Tyvärr är det inte den stigande linjen utan våglinjen, som är världens rytm. Vår historia stiger och faller evigt. Då ordning och sammanhang nått en viss höjd, faller allt i spillror igen.

— Ni tror då inte man kan göra något av världen? frågade Rut med vänligt deltagande. Måste vi bara följa med vågsvallet, viljelöst upp och ner?

— Nej, sade han och sänkte rösten hemlighetsfullt. Man kan frigöra sig. Man kan stiga i trots och förakt mot världen. Man ska bara söka sitt mål utanför den. Ni tycker förstås det här låter underligt. För ni är född och uppfödd med den världsbejakande principen, alldeles som jag. Men nu är den epoken slut, nu får den världsförnekande herraväldet. Seså, nu är mamma inte att hejda längre. Vill ni i Guds namn ta mig under armen och leda in mig i matsalen, fröken Rut?

Trakteringen var nu åter helt dålig: svart bröd, svart kaffe och kärleksmarmelad. Av

Stockholmslådan var endast minnet kvar och knappt det. Men fru Strecker emotsåg med visshet besök av fröken Tony från landet, nu sedan de falska sedlarna börjat komma i omlopp. — Nu måste hon komma med ett lass, sade hon, för att få dem avstämplade.

— Men då lär hon inte få plats för något annat än sedlar på lasset, sade den blinde.

Och det hade hon mycket riktigt heller inte.

Medan de mitt i fettbrist och hunger skämtade över gröna terrorn, öppnades dörren med ett högt: — Bonjour, mes amis.

Den blinde blev dyster med ens.

— Har hon tidning med sig? viskade han bedrövad till Rut.

Den inträdande var en liten gråhårig dam, klädd i sammetsdräkt med solkiga spetsar och en vissen hals. Mycket riktigt höll hon en likaledes mycket solkig tidning under armen. — När hon gått, kommer ni in till mig, bad han ömkligt. Hon insisterar på att läsa franska för mig, och jag måste höra på, vi är ju besegrade.

Rut gick in till sig för att arbeta på missionens räkenskaper, och kort därpå kom fru Strecker in med en varm tegelsten för hennes fötter.

— Gud välsigne er, som tar er an min gosse, sade hon. Men låt honom inte förälska sig i er! Hon brast i skratt åt Ruts min. Skulle nu det vara något så underligt?

— Ja, det må jag säga, sade Rut. Han har annat att tänka på.

— Så mycket kan aldrig en av mina gossar få att tänka på, sade den gamla frun. Ni skulle varit med förr i världen. Min Gud, vad de unga ställde till mycket i den här våningen! Och tror ni wienaren kan sluta upp med att förälska sig, därför att han håller på att svälta ihjäl?

— Ja, jag trodde det, sade Rut.

— Ni får väl se, ni får väl se!

Rut satt ännu böjd över kassaboken, då en hand lades på hennes huvud men togs strax åter bort igen.

— Ni kom inte, sade den blinde förebrående.

Rut steg upp och gav honom sin plats, sin filt och sin tegelsten.

— Så skönt, sade han tacksamt, i er lilla krets av värme. Och så skönt att det är över för en vecka.

— Men är det ändå inte rörande av en ensam gammal schweiziska att slå sig ner i Wien och gå omkring och läsa för invalider, försökte Rut.

— Jo, sade han, men det skulle vara ännu mera rörande, om hon inte faktiskt toge ut all sin belöning i denna världen. Ni skulle hört den triumferande klangen i hennes röst, då hon berättade, att hon lever på två schweizerfrancs om dan och hyr ut sin våning i Lausanne för 15. Tänk att ett liv kan få gömma så mycken njutning. Tänk att dagligen få ge ut en halv centime i drickspengar och dagligen få göra så mycket gott. Den där tidningen hade hon läst för tio stackars invalider före mig. För resten talade hon om er, att hon hört ni gick så mycket på danser.

— Inte så mycket, sade Rut generad.

Det tycktes henne plötsligt vara det simplaste man kunde säga om henne.

— Det är nästan för mycket för en människa, sade den blinde: att få förtala, gnida och göra gott. Och vad har jag, ingenting? Har ni tänkt er ett land, där större orättvisor härskar?

— Nej, sade Rut och tänkte på sin pappa och frimurarbarnen.

— Har ni glömt vad vi talade om före kaffet?

— Visst inte. Om de två världsprinciperna, och att vi företrädde vars en.

Något kraftrade på dörren. Rut gick och öppnade och kom tillbaka med portvaktens son. Ehuru så gammal som världskriget, kunde han inte gå utan stöd. Hon bar honom till fadern och satte honom i knät.

— Se på Peterchen, sade hans far. Ni vet, man har lärt oss att vi ska flytta över vårt evighetshopp på släktet. Men tycker ni den lille stackarn kan bära mitt evighetshopp? Han kan ju inte ens stå på benen. Och blir han ens en gnista bättre och lyckligare än jag? Nej, mitt lilla hjärta,

säkert blir du det inte, och han klappade medlidsamt det tunga huvudet, som trött lutade sig mot hans bröst. Nej, fortfor han och lyfte sitt blinda ansikte, i trots mot världen och döden, stick i stäv mot dess kurva skall jag själv, Karl Strecker, leva och bli fullkomlig. Jag säger er att jag kommer att se, jag, inte Peterchen eller Peterchens barn och barnbarn. Peterchen satt tyst i knät och undrade, hur de kunde tala, som om han ingenting förstode. Rut visste ingenting annat än trycka den blindes hand. Det kunde betyda deltagande och hopp eller hoppfullt instämmande. Det var alltså detta som låg bakom gipsmasken: törst och tro, törst efter evigt liv.

I detsamma kom fru Strecker in, som hon alltid gjorde.

— Bilen är här, och ni ska genast sätta på er och komma ner.

— Varför det, frågade Rut ovilligt.

— Man frågar inte varför i dessa tider, sade fru Strecker och log, då en chaufför befaller.

VII.

DEN SVARTA FLICKAN OCH
DEN BLONDA.

I en svart förstuga, belägen i tionde be-
zirket, mötte en dag en proletärkvinna sin
grannfru, som kom utifrån med en korg
frusen potatis på armen.

— Såg ni inte till henne på gatan?

— Inte skymten varken av bilen eller
hennes i dag heller.

— Hon kanske inte kommer mer?

— Det måtte hon väl, sade den andra
ängsligt. Hon har lovat mig kläder åt bar-
nen.

— Var inte för säkra, sade en tredje,
som redan fått sitt. Sânt kan inte fort-
fara.

Han har väl tröttnat opp.

— Fick hon allting av honom då?

Ja, ingen tvekan om källan till Gisela

Zimmermanns sagolika rikedom på blöjor och kondensmjölk.

— Om hon fick göra något igen för det?

— Det får en väl alltid. Gud välsigne henne. Själv är hon inte mycket fetare än vi.

— Jag tror inte hon är riktigt klok, sade den världskloka spydigt.

— Det har varit vår lycka det, sade den andra. Hon stod i porten och spejade ut över gatan utan att vilja uppge hoppet. För henne var bilfröken ett helgon, som offrade sig åt den rike utlänningen för att skaffa sina fattiga vänner kläder på kroppen. Och utan henne var gatan med med ens så grå och livet så öde.

I samma stund stod den omtalade obestämbar i hotell Bristols vestibul, där hon redan väntat en halv timme på Jones. För hennes fattiga utseendes skull hade portiern redan två gånger vägrat att se och svara henne.

— Har jag då intet mänskligt ansikte? frågade hon sig beklämd.

Långsamt lämnade hon hallen, mönstrad

av sysslösa eleganta herrar och damer, som suto nersjunkna i de låga korgstolarna. Boyen höll inte upp dörren för henne. Så gav hon honom två kronor bara för det.

Där ute satt åter Turnheim och väntade med bilen. Nyss hade en italiensk officer gått förbi honom och hälsat med ett leende. Han tyckte sig sitta i solskenet som ett utställningsföremål till utlänningars, ockrares och kokotters förnøjelse. Giselas fatiga tunna gossgestalt väckte hos honom en känsla av gemenskap han aldrig drömt vara möjlig inför en judinna.

— Ni kan väl sitta framme hos mig, så slipper jag de förbannade engelsmännen, sade han med en broderlig hälsning.

— Jag följer inte med, sade hon och gjorde sig förvånad. Jag kom hit bara för att ge Jones adressen på ett tomt hotell, som han och hans kommitté också borde se på.

Turnheim visste, att hon tänkt följa med. Hon var bilustrad medels en yllehalsduk om halsen. Och han försökte förmå

henne att erkänna att de där engelsmännen voro osympatiska figurer. Men han skulle inte tro han finge henne att medge, att människor kunde vara osympatiska, som ville skapa ett rakitishem.

— Se, sade hon. Hennes ögon voro rikade på något, som nalkades på Ringen, mörkt, tungt, med röda flammor över.

— Har ni gjort engelsmännens bekantskap? frågade Turnheim.

— Nej, de är inte så angelägna.

— Inte angelägna? brusade han upp. Vet de då inte, att de utan er inte skulle haft en shilling att bygga hem för?

— Nej, lyckligtvis inte, svarade hon med blicken fäst på tåget, vars första kolonn nu drog förbi hotellet under rop av: Ned med judar och ockrare! Ska ni inte ens se på dem? För resten är det alls inte så.

— Sånt ser jag ju var dag, svarade han föraktligt. Visst är det så. Jag träffade Jones under hans första vecka här, han svor över att det inte fanns nöd att skriva om. Då uppmanade jag honom skriva att nöden var en uppfinning av ovederhäftigt

folk, och det gjorde han. Men innan artikeln var avsänd, mötte han er. Och sen vet ni hur det gick. Och så vill inte kommittén ens ta er i hand. Jag kunde ha god lust att tala vid den.

— Är ni alldeles galen? Jag avskedar er.

— Då förklarar jag bilen i blockad.

— Tom hotelse. De riktiga kommer aldrig att ställa sig solidariska med en baron. Adjö.

Mr Jones kom hastigt utspringande.

— Förlåt mig. De kommer strax. De ville ha konferens först, det var ett himla liv. Vart ska ni gå?

— Med i tåget. Det gör mig så ont om dem.

Jones stod rådvill. Det fanns ju inte plats för henne i bilen.

— Missbruka inte er gåva att känna, varnade Turnheim. Vad är det för synd om dem? Hör på dem bara: Ner med bourgeoisien! Som om den inte skulle vara nere nog åt dem. Har de inte sina Genossen vid styret? Slipper de inte arbeta, får de inte vara oförskämda? Får de inte

lägga sig i allt? Har de inte fått hela programmet realiserat?

— Se, så bleka och trötta de se ut, sade hon. Trots det realiserade programmet. Är det inte skäl nog att tycka synd? Vad ska de nu göra, när de sett, att programmet heller inte gav lyckan, ja, knappt livets nödtorft?

— Strejka vidare, det är det enda de kan. För att få igenom nya fordringar.

— Men i dag är de inte bara ute för att begära något, sade Gisela. Det syns på dem att de också är ute för att varna dem, som ville ta från dem det de har.

— Det är ju ingen som vågar, sade Turnheim. Nej, de är ute för att det är roligare att gå på gatan än att arbeta. Men varför vill de inte arbeta? Min Gud, om jag hade ett tungt, själsmördande arbete, vad jag skulle vara tacksam.

— Jag ska säga er, varför de inte vill arbeta, sade Gisela. Ni tror de vet inte vad de vill. Men ett vet de och ett vill de: arbeta för egen räkning och inte för andras. Det blir inte en glad arbetsdag

i världen, så länge de arbetar åt arbetsgivare och bolag och inte åt sig själva. Och de har rätt. Hon nickade, skyndade bort till tåget och gled in i dess led.

— En underbar flicka, sade Jones med uppriktig beundran.

— Ja, men hon skriver rätt. Allt vet hon och allt säger hon. Och så är hon förryckt för resten. Men man tycker om henne ändå.

— Ja, sade Jones.

I detsamma visade sig kommittén, en, två, tre, fyra personer, skarpt och fördelaktigt avstickande i sitt enkla och förnäma uppträdande från randstatsgulaschen och dess kvinnor runt omkring.

Jones svor tyst av allt sitt hjärta, då dess yngsta medlem, en flicka i kaki med Q. M. A. C. på axelklaffarna, hoppade upp bredvid chauffören. Han var en enkel tidningsman, det var för sin kärleks skull han idkade välgörenhet, och han hade inte beräknat att behöva sitta i bilen hela förmiddagen med en sextioårig fru och tvenne äldre herrar, som nyss varnat honom för judisk exaltation. Ingen möjlighet att över-

tala flickan. I am a soldier, sade hon, jag vill sitta fritt. De åkte längs tåget och hunno upp Gisela, som med långa, löjliga steg höll takten med sina Genossen, händelsevis barberarna. Hon lyfte på hatten åt bilen, det korta håret stod rätt upp och ut i blåsten.

— Vem var det? frågade hon av Q. M. A. C. Turnheim såg hemlighetsfullt på den frågande.

— Jag vet inte, om ni kan tåga med det, sade han.

— I am a soldier!

— Och hon är världshistoriens yttersta orsak, sade Turnheim.

— — —

Klockorna slog med silvermjuka slag. Segergudinnorna på parlamentshusets tak stodo omflutna av en fin aftonrodnad. Människorna, de tillfälliga besittarna av staden, sjönko in i skymningen och störde inte. Staden andades ut, glömde den var trasig och vanvårdad, mindes blott hur skön och älskad den en gång var.

Rut räknade slagen.

— Nå, man kan komma lite för sent, sade hon sig, alldeles som begrepe hon det.

På förmiddagen satt hon och gassade sig som en katt i solen på trappan till kejsarinnan Elisabeths öde slott, leende åt att själva naturen där disciplinerats att uttrycka underdånighet. Då kom Turnheim körande med den engelska kommittén. Svenskarna voro redan där inne och besågo slottet för egna planer. Endast Rut hade vägrat att gå in i de öde rummen och chikanera den skygga ande, som i livstiden befallt folket i den förstad hon måste fara genom på väg till sitt slott att spika igen fönstren åt vägen.

Detta möte var strängt taget inte så övernaturligt, sedan de båda nu arbetade i samma fack. Men dem förekom det så, och de beslöto följa ödets vink och träffas på kvällen vid prins Eugens ryttarstaty.

Där stod nu redan Turnheim, civilklädd, med sin hertiglīga hållning och profil. Ingen kunde se på honom så här i skymningen, att han blivit bjuden drickspengar i dag av engelsmännen, och att denna

skymf gått honom så hårt till sinnes, att han ännu blott tänkte därpå och alls icke på om flickan han väntade kom för sent eller icke.

Och så stod hon mitt framför honom. Hon var klädd i en blå kappa, knäppt ända upp under hakan om hennes långa smala hals. Inte pälsverk, inga kvinnliga agremanger över huvud. Hon påminde något om en sjuksyster i fältuniform.

— Känner ni inte igen mig? frågade hon, plötsligt generad över att ha kommit. Ni ser så undrande på mig.

Nej, han kände henne knappt igen. Vad var det då för nytt med henne? Nog hade han sett förut, att hon hade månskensfärgat hår och blå oskyldiga ögon, som under smala, välvda bryn lågo rent och vackert fattade i tunn, blodgenomlyst hud. Nog kände han den mjuka, om den ryska påminnande accenten och hade rörts och roats av kontrasten mellan hennes smärta gestalt och den tunga ansvarsbörda hon axlat. Men något var i dag nytt, alla dessa små tilldragande egenskaper voro lyfta upp

i en högre potens och bildade ett mystiskt, odelbart och underbart helt.

De satte sig på en bänk nära prinsen och talade om Gisela och Jones, vänligt, lite överlägset, som om ett par barn. Denna tidiga ljumhet i luften hänförde Rut, som en oväntad god gåva av någon som ville henne väl, det förekom henne som om i detta land, där våren kom så tidigt mot vad hon var van, måste också livet komma tidigt, och hade det redan nått fram till hennes fot.

Turnheim berättade sin okynniga replik till kakiflickan, och de hade roligt åt de värdiga gamla engelsmännen, som ovetande gingo i kärlekens tjänst.

— Ni får inte tro, sade han, att jag lyssnar på dem eller är indiskret. Men detta måste ni höra, det kan aldrig vara orätt att tala om. Det var en gång vi reste från hittebarnshuset, där de tar hand om barn, som samlas upp som små hundar i gränderna för var dag. Det var alldeles tyst bakom mig i bilen, länge, länge. Jag vände mig inte om. Ni skulle för resten bara veta

vad det betyder, att veta, att man aldrig får vända sig om, hur gärna man ville. Slutligen sade Gisela: Ni får lov att ändra fredsfördraget. Hon menade väl för de små stackarnas skull där inne med sina tusenåriga ansikten. Det kan jag inte, sade Jones. Då håller ni inte av mig längre, sade Gisela.

— Hon är ett barn, sade Rut. Men jag tänker han ändrar nog fördraget.

— Många sätt att vinna kvinnor har jag prövat, sade Turnheim. Men engelsmannens var mig hittills okänt.

— Att lägga edra skatter för den dyrkades fötter? frågade Rut, som hon tyckte oerhört djävt.

— Förstås, sade han. Men det var inte tusen lådor kondensmjölk och en million babyutstyrslar. Och jag for med henne till vackrare och gladare ställen än sjukhus och kåkar, där hon kunde få ohyra. Det var andra seder förr i Wien. Till första maj lät vi hämta femtio tåg med rosor från Nizza. Dem gav vi våra kvinnor, som inte bedrog oss mindre för det.

Bestört såg Rut på honom. Bedrog, ett sådant ord!

— Ja, sade han lätt, det är väl, att de är trolösa. När jag tänker på hur jag annars skulle ha haft det nu, hustru och barn att svara för.

Rut anade att något oförlömligt hänt, medan hon ännu var en liten skolrätta. Hur sällsamt, att dessa händelser i fjärran tid och fjärran land med en gång berörde henne så nära.

— Jones är för resten en lycklig man, sade Turnheim. Men vad skulle en fattig österrikare göra, om han råkade älska en utländska så som kursen nu står?

— Vad har kärlek med kurs att göra? Rut tyckte det var synd om honom, att livet gjort honom så rå.

Han skrattade åt hennes fråga. Vi är i alla fall handicapade. I detta som i alla andra avseenden. Om en straffånge finner på att ha ett hjärta, är han så dum, att han får skylla sig själv, sade han i bitter ton.

— Inte är ni straffångar här?

— Jo, för livstiden.

Rut svarade inte. Det var som om han gjort henne ett kroppsligt ont med sina ord. Han fick inte känna sig som en straff-fånge, hon uthärdade inte höra honom. Det kom en beklämning över henne, så tung och outhärdlig, att hennes ringa erfarenhet aldrig prövat något liknande. Inte bara han tyngde på hennes hjärta, de gjorde det alla, hela staden, hela världen, hela livet med dess mångfaldiga kval. Varför kom det just nu, denna milda afton, då allt är så stilla? Varför träffade det henne där på denna plats, dit nöden icke vågade sig fram? Månader hade hon levat i samma atmosfär och gått osårad igenom. Nu var den vävnad söndersliten, som skyddat henne, någonstädes genom ett litet färskt sår strömmade ett främmande gift in i hennes ådror och följde blodets gång, gjorde det så tjockt och tungt att hjärtat inte orkade med det. Men vem gav detta sår? Hon visste det, behövde inte fråga.

— Jag härdar inte ut längre, tänkte hon. Jag blir tokig. Varför skulle jag envisas

att veta sanningen? Det var som om hon rört vid någon livsfarlig ledning, som ledde lidandets starkström rakt genom hennes hjärta.

— — —

Vad hon sitter stilla, tänkte han. Alldeles som ett litet värnlöst djur, vars orörlighet säger: människa, jag är ett sandkorn, ett strå, ett litet löv, se mig inte, gå mig förbi. Men nu har jag en gång sett henne, och det är det hon anar. Fast jag vid Gud ingenting tänker göra med henne. Ett främmande barn! Jag borde råda henne fara hem. Hela Wien är inte värt att hon sörjer sig sjuk eller arbetar sig trött. Ja, tänkte han, hon är mig mer än min fädernestad.

— När tänker ni resa hem? frågade han.

Hon såg förvånad på honom, hade ju själv flytt in i tanken på marsvåren där hemma, då isarna började brista på sjöarna.

— Jag har arbete här, svarade hon, en plats.

— Jag förstår inte den, som stannar fri-

villigt. Jag ville ge år av mitt liv för att komma härifrån. Här är sannerligen inte mödan värt att leva.

Jaså, hon ämnade inte resa. Vad skulle nu bli? Om jag tar henne, men jag gör det inte, vad ska jag då göra med henne? Varför dör inte alla sentimentala känslor i oss, när allt annat dör?

Rut reste sig. Hon var vid sitt tålamods gräns. Hon opponerade sig av allt hjärta mot att känna sig så olycklig, så som hon en gång opponerat sig mot att känna sig lycklig över sin vitträvsboa.

De gingo förbi kejsarinnans vita staty, och han hejdade henne.

— Hon är redan en myt, sade han. Så är också för mig större delen av mitt eget liv. Ibland tror jag det är min far som berättat mig allt detta jag ändå upplevt själv. Och som om jag själv kommit till livet utan barndom och ungdom, fullvuxen och trött.

— Det är kriget, sade Rut. Ska ni inte spela i kväll, försummar ni er inte?

— Nej, sade han och drog hennes arm

in under sin. Jag har slutat som kafémusikant. Kunde inte föra stråken på kvällen, sen jag fört bil på förmiddan. Förstörda nerver. Se inte så ledsen ut för det, för resten. Han böjde sig ner och kysste hennes mun.

— Nu följer jag er hem, fröken Rut, sade han därpå så lugnt, som hade ingenting hänt.

— Ånej, bad hon, gör det inte.

— Som ni önskar. När träffas vi?

— Jag vet inte. Adjö.

— Säger ni det så lätt?

Hon svarade inte.

Sakta gick hon genom gatorna, okänd, orädd, stannade, lyfte mot stjärnorna sin mun, att de skulle se det gyllene sigill, som förseglade den. — Se, jag har fått ett nytt fädernesland, sade hon.

VIII.

MÄNKULLEN.

En bred kulle höjer sig ur staden som en fri ö bland ööverskådliga åkrar av hjärtan. Kullen är odlad, dess enda byggnad är ett litet kapell, uppfört på dess högsta punkt. Ett stycke från kapellet ligger en muromgärdad kyrkogård.

Hit upp förde Turnheim Rut en vårafton på en liten stig, inramad av häckar, en stig så smal, att taggarna grepo efter hennes kappa.

Årets första åskväder hade nyss dragit förbi. Det hade regnat häftigt, vid horisonten stodo molnen och ville inte försvinna, alldeles som vore de politiska, sade Turnheim. Jordytan såg ut som om den alldeles nyss blivit försilvrad med en pensel, doppad i månens fuktiga färgkopp.

Den svaga gathelysningen plånades ut därav, så att man på sin höjd kunde gissa men icke utpeka stadens gräns.

Det var dem också likgiltigt. De voro sig själva innehåll och gräns, intagna av sitt öde, som en fästning av en fientlig här. Hur grundligt besegrade, förstodo de först i kväll.

Rut följde med ögonen en liten strimma av ljus, som gled ut ur en bangård och begav sig ut på slätten. Och hon måste undra, om inte en god och lydlig dotter i detta ögonblick bort sitta på ett nattåg norrut.

— Nu tänker du igen på att resa, sade Turnheim. Fast du står alldeles stilla, förnimmer jag hur det rycker och drar i dig bort från mig.

— Och jag förnimmer tyvärr hur det rycker och drar från två håll, sade Rut och suckade. Pappa skriver alldeles förfärad att mamma är nervös och sömnlös och vill ha hem mig. Men du kan inte förstå, vilken katastrof detta betyder, eftersom du inte känner mammas sömn. Hon har sovit tio timmar var natt i hela sitt liv.

Turnheim kände inte det minsta medlidande med en fru, som sovit hela sitt liv. För hennes skull ämnade han icke mista Rut.

— Och så gör det mig så orolig, fortsatte hon, att jag de sista dagarna inte fått post.

— Men orsaken vet du ju. Hela Tyskland är i uppror. Och därför kan du inte resa. Vad skulle det tjäna till att du gäve dig in i kaos och fastnade där?

— Men om en vecka eller fjorton dar är det väl lugnt igen? Och vad skall jag då göra? Du anar inte vad det vill säga, att mamma är sömnlös.

Turnheim teg. Han tänkte på sin mor och hur hon sörjde yngste sonen, som i början av kriget spårlöst försvann under en offensiv i Galizien. Hennes fåfänga möda att utforska sanningen om honom! Hennes gatlopp till alla ämbetsverk, byråer, kamrater! Hennes telegraferingar, hennes ångest, hennes tusen misräkningar, till dess slutligen åren i sin långsamma gång gävo svaret på hennes fråga: den yngste,

mest älskade, var borta för alltid. Och han tänkte på hur hon sen dess varje natt måste pina sig och sin man med att skildra alla de gräsligheter, som kunde ha träffat den älskade sonen och hans döda kropp, och först fick ro, då hon lyckats hetsa den förtvivlade fadern till tårar.

Rut anade vad hans tystnad betydde.

— Allting ser så farligt ut på avstånd, sade hon. De tro här ska också bli revolution och något ska hända mig.

— Om de fruktar för att jag och mina kamrater ska göra kontrarevolution, så kan du lugna dem, sade han ironiskt.

— De har bara mig, sade Rut.

— Och nu vill de ha dig tillbaka till barnkammaren du kom ifrån? Han tog hennes ansikte mellan sina händer och såg henne in ögonen: — Kan du återvända dit?

— Aldrig, sade hon allvarsamt. Men jag kan bli en äldre bror för mina föräldrar.

Han vågade så föga kyssa henne. Hon var honom helig som en sluten brunn, en förseglad källa. Han var så stolt och häpen över att åter en kvinna var honom helig,

som man kan vara över att ha räddat en vit dräkt vit genom en eldsvåda.

Men nu måste han kyssa denna skrytsamma mun, och när han gjorde det, var det som hörde han källan sorla svagt under sitt insegel.

Han blev rädd, som han var rädd för allt som levde, som steg, som ville.

— Hör på, Rut, sade han med blicken ut över staden, som då och då upplystes av ett flämtande sken ur molnen, liknande en stor gyllene suck över den olyckliga staden. Hör på, Rut, jag får lov att tala om något för dig. Du kan nämligen fara över Frankrike och England tillbaka till barnkammaren.

Hon såg på honom, misstänkande något bakom denna samvetsgrannhet. Själva upplysningen var henne mindre viktig än skälet till att han gav den. — Varför upplyser du mig därom? frågade hon och hade fullkomligt glömt sin mammas sömnlöshet.

— Rut, sade han, om du stannar nu, kommer du aldrig härifrån. Kom ihåg att jag har varnat dig.

Den synbara övervinnelse, som hans varning kostade honom, gjorde den fullkomligt verkningslös.

— Och om jag reser, så kommer jag igen, sade hon, som om något som låg utanför diskussionen.

— Rut, man törs ju inte tala med dig. Du har ingen aning om innebörden av vad du säger.

— Har jag inte? Är inte ditt land mitt land?

— Du tror du vet hur en fånge har det, därför att du kommit och räckt honom ett stycke bröd genom cellgluggen.

Rut suckade. Hur skulle hon förklara det? — Jag vet allt vad du vet, sade hon och kände att detta påstående inte var mycket upplysande. Men då flammade det till längs mötesranden av en avlägsen blix, staden blev en sekund klart synlig i hela sin vidd. Hon grep ivrigt hans hand. — Precis så var det, då jag kom till dig.

Jag har varnat henne nog, tänkte han.

— Menar du att du vill lämna föräldrar och vänner och avstå från din kolossala

tur att vara född utom Österrike för min skull?

— Just det, sade hon. Min kolossala tur var att träffa dig.

— Och allt som glädde dig förr och studier och yrke och möjligheter?

— Än sen, sade hon sorglöst. Jag hade aldrig riktigt ro förr. Alltid samvetsqual över mitt hjärtas råhet att kunna må så gott. Men att vara med dig, det är min rätt. Och den lycka jag har med dig, tar jag inte från någon. För den kunde inte finnas till förrän vi träffade varandra.

Han strök av hennes mössa, hon stod där på sin lilla rot, en del av landskapet, en planta ur jorden med huvudet som en blomma av förtätat månsken.

Det var henne så lätt att tala om allting för honom. Hon förstod, att fast han varnade och målade svart, hennes ord ändå voro honom till glädje, och hon trodde sig visserligen sänd att ge honom någon ersättning för kval, som Gud måtte ha ånkrat efteråt.

— Jag tycker jag har fått en själ på sista tiden, sade hon.

— Stackars du, om du bara inte vore så ung.

Hon ville inte medge att det kunde ske för tidigt. — Jag kom hit för det, sade hon. Det var ju det jag längtade efter hela tiden.

Det förekom honom, som om denna berömvärda strävan dock vore ett typiskt tecken på att hon tillhörde folkens skonade överklass i nordén. Var annars kunde det falla någon in att längta efter en själ? Om hon nu verkligen följde honom, en dag skulle hon stå här uppe igen och se samma stad ligga för sina fötter, men icke under månsken mer, icke i blixternas mystiska belysning utan under klar, hård och nykter dager, och hennes fot skulle inte mer trampa denna mark av fri och heroisk vilja, utan därför att den icke hade annan rätt eller råd, och hennes längtan skulle gå till havet och skären, de vita båtarna, brusset framför stäven, när vinden kastade sig mot den vita segelmassan och drev skutan

fram. Och hon skulle se på honom och fråga sig: Hur kunde du dra mig bort och komma mig att förgäta mitt land? Nej, hon skulle aldrig fråga så. Men med henne hade dock börjat en ny tid, och han skulle icke undgå att ge sig i kast med livet igen. Rädsla och avsky vid tanken på det hopplösa och meningslösa däri grep honom.

— När du varit här en tid, kommer du säkert att önska du ingen själ hade, sade han med en önskan att göra henne ledsen. Käraste, om jag visste vårt liv blev kort, då kunde jag lättare försvara att låta dig följa din vilja. Men det är så förfärligt att tänka på att det kan dra ut länge.

Rut hade börjat gå framåt den smala stig, som slog en ögla om kullen. Hon var bedrövad, hon märkte att han med flit gjorde henne ledsen. Hon tyckte det felades honom styrka och tro.

— Livet är ju alltid kort, sade hon, så som hon hört folk ofta bedyra.

Han följde henne. Det var honom en smärtsam tillfredsställelse, att han gjort

henne ledsen. Han tyckte han fyllt en plikt därmed.

— Det är inte sant, sade han. En människoålder är inte ett liv, det är en kedja av liv. Inte förstår jag vad vi gjort för att förtjäna straffet att leva.

Rut sade över sin axel: — Då var ju den barmhärtig, som släppte kriget lös.

— Nej, sade han. Ty kriget lämnar så många efterlevande. Men den vore barmhärtig, som läte oss alla dö gemensamt och plånade ut den olyckliga mänskligheten. Själva ha vi ju icke nog anständighet och vilja att göra slut. Vi fortsätter mekaniskt att foga generation till generation utan att veta till vad gagn. Eller rättare fast vi veta, att lidandet dör på jorden först med människan.

— Jag tänker mänskligheten tänker som en individ, sade Rut. Den blygs att dö strax efter ett så stort nederlag. Vi protestanter anse det mycket allvarligt att dö mitt i våra synder.

Det är kriget, tänkte hon åter med samma hat. Det har blekt livsviljan ur

honom. Och hon kände sig så maktlös därvid, så bedrövad med ens. Hon kände ingen önskan att vara någon annanstans än just här vid hans sida. Icke i barnkammaren hemma, icke med kamraterna, som givit sig ut tillsammans med luta och dragharmonika att pröva det mogna vinet i ett värdshus nånstans bland kullarna kring staden. Men hon önskade sig ha ägt vishet och erfarenhet att motsäga honom. Eller också att vara trött nog att tro som han.

— Ingen seger kunde vara större än om vi frivilligt avstode från livet, sade han. Då skulle mänskligheten ha visat sina efterkommande en så stor välgärning, att den skulle försona alla sina synder och dö höljd av ära.

Rut gjorde alltjämt motstånd.

— Tror du du skulle se så, om du komme utanför detta land? frågade hon. Innan jag reste hit ner, hörde jag Skapelsen av Haydn. Och sen jag kom hit ner, har jag ibland tänkt att vi lever i en ny skapelseakt. Vad tror du?

9. — *W ä g n e r, Den förödda vingården.*

Han satte på henne mössan igen. Till de barnsligheter hon sade behövde hon inte se så överjordisk ut.

— Jag tror ingenting, sade han. Jag vet, att så länge mänskligheten lever, kommer hon att kastas från olycka till olycka. Det är onaturligt och oanständigt som jag sade, att hon inte är trött och vis nog att vilja dö. Men jag skulle vilja lära henne det.

— Du kanske är styvare än Schopenhauer, sade hon med det svagaste leende.

— Jag borde åtminstone, sade han, för jag har gått igenom så mycket mer. Rut, om jag talade hela natten, kunde jag inte ge dig ett begrepp därom.

Hon vände sig plötsligt om och slog armarna om honom.

— Men jag vet det ju, sade hon. Att du inte känner att jag vet det. Tro mig.

Hans närhet, hans patos grep henne och fyllde henne med en extatisk längtan efter det, som var hans längtan: tillintetgörelsen. För resten, hon älskade honom, och han måste ha rätt. Vem var visare och modigare, mer prövad än han? Själva den

längtan att uppgå i honom, själva den beundran för honom, som kärleken ingivit henne för att tjäna livets ändamål, motverkade här sitt ursprungliga syfte.

Han kände sig genomströmmas av en lyckokänsla, han aldrig drömt om. Spänningen, motsättningen mellan dem var övervunnen, han ägde henne helt. Han skulle inte behöva leva för hennes skull och fick likväl behålla henne. Utan att ana det, erfor han något av samma tillfredsställelse som hans mor, då hon lyckats få sin man i gråt.

En våldsamt våg vällde upp inom honom, och han tryckte henne häftigt intill sig. Men hon lade handen mot hans bröst och sökte skjuta honom undan.

— Var inte så vild, sade hon. Vi kan ju ändå inte gifta oss.

— Å, du, sade han, och hon såg inte hans leende, du är underbar. Varför det då?

— Det begriper du lika väl som jag. Skulle du kunna tänka på barn?

— Rut, sade han, maken till dig... Om

du bleve min, kunde jag lugnt dö, och medge att livet trots allt givit mig det bästa det har att bjuda.

— Ja, låt oss dö då, sade hon lätt.

Det föreföll henne, att hon genom honom, som höll henne i sina armar, var älskad av Lidandet självt. Och hon var stolt att hon icke, som de flesta andra, skydde denna kärlek men var i stånd att älska tillbaka.

— Låt oss gå in på kyrkogården, sade hon. Hon gick bort och riste i grinden men kunde icke öppna den. Hjälp mig, bad hon.

Han försökte, men den var låst. Så blevo de stående med pannorna lutade mot gallret och sågo in som tvenne utestängda, som vänta på att hemmets dörr skall öppnas för dem. I dunklet skymtade konturerna av ett krucifix, planterat på mittelgången med sin Kristusbild i en nästan hemskt naturlig storlek. På gravarna växte intet annat än små krucifix i täta rader, vilkas förgyllning glimmade svagt i månskenet.

Rut stod där förtrollad av den ovana synen, av de ovana känslor, som fyllde henne. Hon rörde sig först, då Hans sakta viskade: — Det kommer någon.

De avlägsnade sig hastigt ett stycke och blevo stående i skuggan av muren. En man och en kvinna kommo samma stige själva gått, gingo också fram till grinden. Han höll armen om hennes liv.

Då de kommit fram, öppnade han grinden med nyckel och de gingo in tillsammans, lämnande grinden halvöppen efter sig.

— Nu kan vi komma in, sade Hans.

— Jag törs inte, sade Rut förskräckt. Vad var det? Spöken?

— Ånej, sade Hans. Det var bara prästen i Heliga Annas kyrka här nere. Hela bezirket känner honom.

— Men kvinnan?

— Det är hans livs stora kärlek. Och just därför vill han inte ta henne till hushållerska, som andra gör. Därför vandrade i stället hemlösa omkring om kvällarna. Jag minns jag såg dem redan före kriget.

Kyrkogården är antagligen det enda ställe,
där de känna sig i fred.

Rut ryste till.

— Låt oss gå, sade hon och skyndade
snabbt förbi kyrkogården utan att ens kasta
en blick mer dit in, dit hon längtat, så
länge dörren var låst.

IX.

HUNGERTORNET.

Rut och Gisela gingo arm i arm längs en planterad förstadsgata. De pratade ivrigt och höllo samtidigt ögat på en man, som jämsides med dem sköt en dragkärra med säckar och lådor.

— Har du inte hört det? sade Rut. Stefan kom i morse. Du kan inte föreställa dig, vilket uppror. Gumman Strecker grät och portvakten, pigan och jag.

— Och han?

— Han? Han var högst förvånad över detta mottagande, tror jag.

— Hur såg han ut, frågade Gisela. Var han sig lik?

— Inte kan jag veta det. Mager, medfaren, hans ansikte såg ut som, hur ska jag förklara det, en karta eller skrift för

blinda. Karl blev också alldeles ifrån sig, när han strök honom över kinden. Gud hjälpe dig, pojke, sade han. Du kan tänka dig synen med de två bröderna bredvid varandra. Stackars gumman, inte underligt att hon var ifrån sig. Men ändå kunde jag inte riktigt förlåta henne hennes sätt att skjuta undan Karls hustru. Det var som om hon inte ens unnade henne att gråta och vara glad. Och hon gav mig en triumferande blick ungefär som: Nu ska familjen resa sig igen, och nu kan vi bli henne kvitt. Förstår du, hur man efter allt hon varit med om, kan vara så noga med lite bildning och kan vara så grym?

— Men vi är ju grymma, sade Gisela. Berätta mera. Att jag inte gick dit. Jag tänkte, men så hade jag liksom inte mod.

— Tänkte du? frågade Rut förundrad. Ingen visste ju när han skulle komma.

— Jo, jag visste det, sade Gisela. Vad sade Karl?

— Karl är så underlig, sade Rut. Han framhöll sin hustru hela tiden. Så där forcerat, som om han väntade att Stefan

skulle nedsätta henne eller skicka bort henne. Men jag tror han kände sin olycka skarpare än nånsin i jämförelse med brodern, som ser och som är fri. Jag tror hans stackars hjärta plågades av avund.

— Men hur var Stefan mot portvakten?

— Som en gentleman. Jag älskar honom för det.

— Och portvakten?

— Vet inte. Hon grät, när de andra grät, skrattade när de skrattade. Hon lyste upp när Karl talade väl eller Stefan var artig, drog sig undan när gumman vände rygg. Men hon kommer aldrig ur familjen, är min tro. Det vore ju för resten en gränslös dumhet. Hon låter Karl leva i fred i sin värld och gör härliga Mehlspeisen. Du, Gisela?

— Ja. Han frågade efter dig. — Vem?

— Stefan. Karl berättade om Jones och bilen. Jag tyckte det lät lite elakt.

Rut, som levde i lycklig frihet med de föräldrar hon var olydig mot långt borta, hade en plötslig känsla av att det allt var bra krångligt med familjeliv.

— Nå, Stefan?

— Sa ingenting, lät ämnet falla. Jag kunde inte låta bli att tala om att vi i dag skulle ut med dragkärra. Och i detsamma föll det mig in, att det väl är märkvärdigt att vi inte tog bilen?

Gisela gick nu ett stycke i förväg och visslade. Efter en stund sade hon: — För bilens skull behöver ingen vara vän eller fiende med mig längre.

— Vad menar du? frågade Rut häpen.

— Det är slut mellan mig och — bilen. Det gick inte längre.

— Jag tror du är tokig, sade Rut. Tanken att något kunde bli slut mellan två människor gjorde henne fysiskt ont. Hon gjorde upp en snabb plan att tala med Jones.

— Tokig är jag kanske, sade Gisela. Men det är inte bara mitt fel. Lyckligtvis kommer ju raketishemmet till stånd i alla fall.

— Men utan dig!

— Jag tänker engelsmännen klarar det ändå. När de klarade världskriget utan mig.

— Men Jones kommer att förlora intresset.

— Han har aldrig haft nåt. Men kommitén arbetar nu av alla krafter.

— Vet du, det har varit så förtjusande, det här med Jones och dig. Turnheim och jag har så ofta talat om det.

Gisela ryckte på axlarna. — Det har jag också tyckt. Det är inte var dag man har en allsmäktig beundrare. Det var som Danaë och Zevs. Det fanns ingenting jag bad honom om, som jag inte fick. Men för det kan man ju inte älska en person, sade hon och stampade med foten i gatan.

— Jo, det tycker jag, sade Rut.

— Ja, det trodde jag du skulle säga. Det är ju förbannat tråkigt att jag inte kan köpas.

— Gisela!

— För resten kan jag ju det. Ta mig, sa jag till honom. Så gärna, ofantligt gärna. Men vad ska man göra med sådana män, som inte nöjer sig med, hon rynkade pannan, med ens kropp?

Det visste inte Rut. Men hon försökte se ut, som om hon förstode, att detta var ett problem.

— Skulle du kunnat? frågade hon allvarsam.

Gisela sparkade till en sten med tåspetsen med en kläm, som om den varit den borgerliga moralen. — Självklart, sade hon. För ett rakitishem! Men det skulle inte falla Jones in att ta emot. Han vill jag ska älska hans själ. Han säger jag är gränslöst rå. Han fortsätter sin propaganda för rakitishemmet, har han sagt, men han vill inte vidare vara med mig, och han far snart hem. Det värsta är att de fattiga... du kan inte ana, de kommer till mig och ber mig på sina knän att inte överge dem. Vad ska jag göra? Jones skulle inte tro mig, om jag nu kom och sade att jag plötsligt börjat älska honom, efter att ha färdats till fots och med kärra i fyra dar. För resten! Före kriget var jag förlovad med Stefan. Hallå ni där, ropade hon åt mannen med kärran, åt höger! Rut gick en stund tigande och begrundade situationen. Att tala med Jones var tydligen inte mycken framtid med. Med ens slog en farhåga ner i henne som en blyxt:

— Gisela, ropade hon, blir Turnheim arbetslös nu?

Den unga judinnan såg sig snabbt om. Den lilla tvärgatan var tom. Så kysste hon Rut på kinden.

— Å du, sade hon. Vi två, med våra bekymmer. Nej, han och bilen går över till reparationskommittén. Jag är glad att han aldrig kommer att åka i de fattiga kvarteren mer. Det vore för grymt.

— Jag ska försöka laga du får från vår och andra missioner så mycket som möjligt, sade Rut tröstande.

— Gör inte det, bad Gisela. Jag orkar inte med det här livet längre. Det är som att drunkna i en flod av elände, utbrast hon häftigt. Jag tänker rädda mig bort.

— Det får du inte, sade Rut. Resa omkring till de fattiga kan andra göra. Men du måste skriva, det kan ingen annan. Ville du verkligen upphöra att fördärva aptiten till söndagsmiddagen för dina rika läsare?

— Ja, till och med det, sade Gisela. Det är mig för lite. För mig är det helvetet

själv. Och de äter bara så mycket mer till kvällsmat.

— Men, Gisela då, så mycket pengar, som du alltid får in på måndagarna.

— Mycket! I jämförelse med vad de rika kunde ge, om de ville. Har jag kunnat få bort det minsta grand av den råa lyxen och vällevnaden, hur jag än skrivit? Det är precis lika vidrigt som förut. Och judarna, mitt folk, skulle de inte ha större att göra än sitta och vräka sig på restaurangerna. Men, förstår du, kraftigare får jag inte skriva för chefen. Ibland har jag undrat.

— Vad? frågade Rut, då Gisela inte fortsatte.

— Jag har undrat, om det skulle göra något intryck, ifall man dog.

— På vem? På dina vänner?

— Nej, om man skrev en sista veartikel och slutade med att nu skjuter jag mig, så att ni ser det är allvar.

— Det tror jag inte, sade Rut förskräckt.

— Nej, kanske inte. Jag minns en arbetsgivare, som sköt sig för att övertyga arbe-

tarna, att de måste höja produktionen. Att ge sig själv ledigt i samma stund, det är kanske ett dåligt argument.

I en trädgård, som började bli en smula grön, låg en herrskapslik och förfallen villa. Den stirrade på de ankommande med en mängd gardinlösa fönster, hemska som ögon utan ögonhår. Då flickorna nalkades, blevo de tomma fönstren levande, om man kan kalla det så, av nyfikna dödsfallar, som låtsades som kunde de se och höra, att främmande nalkades, ja, de visade en till och med för dödsfallar grotesk upp-rördhet, då kärran körde in genom grinden.

— Jaså, det här är Hungertornet, sade Rut.

— Ja, här bor Turnheims fastrar bland andra. Kanske också hans första kärlek, det kan man inte så noga veta.

En gammal dam kom ut på trappan, klädd i päls med otroligt lappat övertyg. Hon stödde sig på käpp men höll sig ändå rak. Ansiktet var torrt som klippfisk. Då hon betraktade kärran, såg hon mera ängslig än glad ut.

Gisela föreställde Rut och frågade, om hon själv var igenkänd.

Jo, man kände igen henne, det var ju hon, som var här för en tid sen, och i går hade en artikel inne om Hungertornet.

— Annars brukar man kalla villan för Draknäset, sade klippfisken. Förlåt att jag frågar, den här kistan är det till några enskilda eller...

— Till hemmet, för all del, svarade Gisela skyndsamt. Till hushållet, och sen har fröken Malmfelt ett paket med smör till var och en av damerna.

— Lika mycket till alla?

— Ja, naturligtvis.

Vid detta naturligtvis log klippfisken så glatt det är möjligt för en sådan.

— Gud ske lov! Stig in, mina damer. Nej, för allt i världen, hjälp inte till med avlastningen. Det får betjäningen göra.

Det visade sig att Hungertornet rymde fyra, relativt välnärda tjänsteandar. Rut gapade. Varför betjänade sig inte pensionärerna själva och delade de fyras kost emellan sig? — Det har aldrig fallit dem

in ens i deras hungrigaste ögonblick, sade Gisela.

— Jag ska säga, varför jag var så orolig, sade föreståndarinnan, sedan hon placerat sina gäster inne på kontoret. Genom ett litet fönster utåt trappan övervakade hon noga avlastningen. Det är nämligen så, att i går, efter artikeln, kom släktingar till ett par av mina damer och gav dem lite mat. Men det väckte en sådan gränslös förbittring hos de andra. De kastade sig rent av över de lyckliga. Ja, den ena av dem dog också. Hon, som ni var inne hos i början på veckan.

— Slog de ihjäl henne? viskade Rut förfärad.

— Ånej, sade föreståndarinnan, hon var ju döende förut, jo, av svält. Och sinnesrörelsen, avunden och det vita brödet påskyndade slutet. Hon gjorde korstecknet. Fyra av oss har dött av hunger i vinter, sade hon, icke alldeles utan stolthet. Doktorn, som var här och konstaterade dödsfallet, var nästan indignerad över att vi lever. Han sa det var mot all mänsklig

ordning. Men jag förstår inte, varför det inte ringer till middag? Vill kanske damerna komma med mig?

I vestibulen voro några skelett samlade, vilka alla vände ryggraden åt varandra. Då föreståndarinnan nalkades med de två unga damerna, rådde en isig, missränsam tystnad, en tvungen likgiltighet.

Medan comtessen lade ut anledningen till besöket för dem och berättade allt man skänkt dem och det halva kilot, som var och en skulle få sig tilldelat från Sverige, stod Rut och såg ner i golvet. Hon härdade inte ut att se på dessa rester av människor. Plötsligt hörde hon ett underligt ljud och kände något vått mot sin hand. Det var ett tusenårigt gammalt skelett, som kysste hennes hand och grät.

Andra gjorde min av att följa exemplet.

Men Rut, som inte hade Giselas förmåga att klara en situation, flydde ut i förstugan. Där stod hon och blygdes över sitt hull och sina sorger.

— Se, sade klippfisken till Gisela, så ödmjuka de har blivit. Vi var minsann

högfärdiga fordom, hade det utmärkt, hörde till bästa societeten, kejsaren och kejsarinnan besökte hemmet. Ja, Gud störtade oss från en stor höjd, sade hon. I kväll skall jag hålla gemensam aftonbön.

När de båda flickorna stängt trädgårdsgrunden efter sig, sade Rut: — Nu ha vi verkligen gjort en god gärning.

— Tvärt om, sade Gisela. Den var oförnuftig. Men man kan inte alltid vara förnuftig.

— Hur menar du?

Gisela tvärstannade och gav till ett rop:

— Bilen!

Och så började hon springa mot den av alla krafter.

Rut gick långsamt efter.

— Det borde hon ju ha kunnat tänka, att Jones skulle göra något efter Giselas artikel. Den hederlige Jones.

Då hon hann upp Gisela, hade denna redan hejdat bilen. Herrarna hade hoppat ur, det var en tredje med, en lång officer: Stefan. De omgåvo Gisela, som talade forcerat: — Vänd om, det ber jag, sade hon,

de ska inte ha mer. De har redan fått för mycket. Men det var Rut, som övertalade mig. Hon har mera hjärta än principer.

— En liten dragkärra, sade Turnheim, för trettio utsvultna fruntimmer kan väl inte vara för mycket.

Gisela var underligt upprörd. — Men inser ni då inte, sade hon, att även denna dragkärra är tagen från de livsdugliga? Jag tycker också synd om dem, men de hör till vår stora klass av parasiter. Landet suckar under bördan av dem alla. Vad ska man göra? Obotliga, invalider och gamla måste man låta falla och koncentrera sig på dem, som har livet framför sig och kan göra nytta. Så att vårt folk inte dör. För det får inte dö. Eller hur, Stefan?

— Så långt har vi alltså kommit i vårt land, sade den hemkomne fången tungt, att vi inte kan unna oss att uppfylla ett civiliserat folks enklaste plikter?

— Ja, stackars du, sade Gisela, så är det. Men det är viktigare att folket lever än att det är civiliserat, eller hur?

— Ja, sade Stefan. Leva ska vi. Resa oss och få en ny framtid. Men jag kan ändå inte tro, att det är som du säger.

Turnheim stod och smålog medlidsamt. Rut visste att han tänkte: Varför är de så pigga på att vi ska leva?

— Om ni inte ständigt handlade mot era egna principer, miss Zimmermann, sade Jones. När ni står i ett fattigt hem med de olyckliga omkring er, glömmer ni dem, gudskelov. Gisela vände hastigt sin blick mot honom. — Men på gatan är jag åtminstone principfast, sade hon. Och om det rörde mig själv, skulle jag också vara det. Inte en dag ville jag leva, om jag bleve invalid, oduglig till arbete. Vad är det ni har med er? Mat? Låt oss fara ner med den till krigsbarnsbaracken i stället. Den ligger här alldeles intill. Det är ungar, som hittats inom krigsområdena. De är odjur en hel del, men de är i växtåldern, och de är hungriga.

Jones menade att de skulle också få, om Gisela höll på dem. Men varför unnade hon inte de gamla drakarna något?

— Låt oss rösta, sade Turnheim, jag röstar för mina fastrar.

— Och du förstås också, sade Gisela till Rut.

— Ja, sade hon och blev olycklig över att ha rodnat.

— Gisela har nog rätt, sade Stefan. Jones för sin del brydde sig inte om, om hon hade rätt eller ej, självfallet ville han som hon. Flickorna satte sig upp i bilen och man åkte till krigsbaracken.

— Välkommen hem, Stefan, sade Gisela. Jag kände knappt igen dig.

— Och jag knappt dig. Du har blivit så annorlunda. På min tid var du konstnärsflicka.

— Och du Österrikes mest firade flygofficer, sade hon och sänkte rösten, så att Jones, som satt bredvid Turnheim, inte kunde höra. Vad tänker du slå dig på nu?

Så härjad, tänkte han om henne, hon om honom. De sågo prövande på varandra. Fanns där hos den andra något att knyta vid, eller var vad de kände bara vemod vid minnet?

— Putsa skor, sade han skrattande. Jag längtar att få arbeta natt och dag, om jag får.

— Jag är rädd det inte blir så lätt för dig, Stefan. Turnheim kan tala om för dig, hur arbetsmarknaden ligger för officerare. Fast Turnheim har förstås ingen riktig energi. Han är nevrastenisk. Så betecknande för honom att inte alls förstå mina skäl, varför de gamla drakarna inte skulle få mer.

— För att det inte är hans åsikt, att landet ska leva, svarade Rut stött. Och hon försökte förklara, att han menade mänskligheten borde dö.

— Nonsens, sade Gisela.

— Det är visst inte nonsens, sade Rut, medan Stefan såg på henne med oförställd häpnad. Tycker du kanske livet är så härligt? Du minns vad du talade nyss med mig om.

— Ja, avbröt Gisela, som inte ville Stefan skulle höra det, men det var för livets skull. Livet är inte så härligt. Men vi måste vara med, så länge de andra är

med. Varför skulle vi utgå ur tävlan? Dessutom är all sådan propaganda, som du nämnde, meningslös. Han skulle aldrig få med oss.

— Vilka? Kvinnorna?

— Inte dem heller, men jag menade judarna. Och även om det kunde tänkas att få med Västerlandet på ett självmord, så ginge det aldrig längre. Orienten — —

— Som har buddismen!

— Hjälper inte. Orienten vill leva.

— Ja, då fick den väl det, sade Rut.

De stannade utanför krigsbarnsbaracken. Innanför staketet lekte de små föräldralösa danslekar och sjöngo därtill:

Wir sind jung, die Welt ist offen,
Wir sind jung, und das ist schön.

X.

KÖRSBÄREN.

— Pepi?

— Ja?

— Kan du vara tyst en stund?

Det var ett bittert tal för Pepi. Fick inte han gråta och jämra, som hade så förfärligt ont, ondast i världen. Hon var bra orättvis, fröken i det andra karet. Hon klagade ju själv så mycket.

— Ja, om jag fick sovmedicin så, sade han med en snyftning.

Gisela halade sig upp en smula ur vattnet, där hon låg, så att hon över karets kant kunde se Pepis lilla oroliga huvud, som slängde hit och dit på den rödrandiga kudden. Det var tydligt att han hade hög feber, hans kinder voro så röda.

— Älskade barn, sade hon och överväl-

digades plötsligt av förtvivlan, så att hon inte kunde tala på en stund. Sen sade hon:

— Jag menade alls inte, att du inte fick gråta. Men du får inte ropa in dom, som sist, hör du.

Pepi suckade djupt. Hade han inte infektion i såren och övernog med det, och nu skulle han också ha omsorg om den andra?

— Varför skulle ni säga det? frågade han buttert. Dom har bett mig se upp med er.

— Det är för de inget förstår, sade Gisela. Men du förstår, du. Vi två, vi vet, hur det är. Var snäll mot mig, Pepi. Kan du tänka dig, de har tagit av båda mina fötter.

— Ja, jag ska blunda då, sade Pepi.

— Tack ska du ha. Ja, du blir nog bra, du. Gode Gud, förbarma dig.

Pepi blundade. Han hörde en ångestfull viskning, ett gurglande ljud i vattnet, han förstod hon hade dykt ner med huvudet. Ett ögonblick glömde han för skräck sina plågor. Han vågade knappt andas. Sakta

rann det varma vattnet från kranarna ner i karen. Från de andra rummen hördes de plågades jammersång. Men hans rumskamrat var tyst, dödstyst.

Pepi tänkte: Jag törs aldrig öppna ögonen mer, och i detsamma kom en sköterska instörtande.

Det är så dags, tänkte Pepi, där han låg med hopknipna ögon. Hon har varit död länge. Men hans länge hade blott varat några sekunder.

Sköterskan ryckte upp Giselas huvud ur vattnet och började torka av hennes ögon och hår. — Spotta! Gisela kräktes upp vatten. Hon var utom sig. Hon slog med sin knutna hand mot det öppna såret efter en klack, som satt rakt över hjärtat.

En annan sköterska kom in.

— Varför sa du inget, Pepi? frågade hon.

— Jag såg inget, sade han. Jag är väl inte sköterska heller.

Systrarna insågo, att de inte kunde lita på en tioårs sjuk pojke att vakta självmörderskan. Och inte hade de själva tid, med paviljongen överfull och folk, som kom och

dog oavbrutet. Man måste skicka efter nån anhörig.

I detsamma kom Rut som en provisorisk lösning. Hon kom med en stor körsbärs-gren och var själv lika vit som dess blom. Tätt bakom henne Turnheim.

Rut kände sig nära att kvävas. Barackens atmosfär av blod, var och vattenångor var outhärdlig. Och därtill Gisela, till oigenkännlighet förändrad med slutna ögon och blåbleka läppar, flämtande, halvt vanmäktig i en avskyvärd zinklåda. Ett sjukrum, som liknade något mitt emellan en badhytt och en fångcell, dödsbädden utan lakan, utan spetsar, den döende naken i ett kar under ett trälock — allt detta förfärade henne. Även Turnheim, som sett så mycket av samma sort, kände sig hemsk till mods. Ofrivilligt tog han tag i Rut som för att hindra henne att falla.

Rut blev stående vid dörren. Hon trodde att Gisela var döende, att dessa krampaktiga, pipande andedrag betydde döds-kampen.

Sköterskan kom fram till henne. — Stig bara på, sade hon.

— Törs vi? frågade Rut.

— För all del. Jag är så tacksam om herrskapet stannar, säg bara till, när herrskapet går.

— Bara det inte skadar henne? Att vi sitter här.

Sjuksystemern log. Nej då, det skadade inte, det gjorde varken till eller ifrån. Det var nog ändå så illa det kunde.

— Men för Guds skull, då måste man väl hämta en doktor? Eller ett par? Tänker ni låta henne ligga och dö utan vidare?

Ja, man tänkte nog det. Doktorn kom inte mer i dag. Det var ju ett hopplöst fall, och han var kolossalt upptagen.

— Ja, men lindring då?

Därför låg hon ju i vatten.

Detta var en predikan över människolivets ringhet och värdelöshet, över dödens alldaglighet och all klagans överflödighet, som man endast kan få höra i ett land, där döden i många år plöjt breda fåror i de levandes led och där livet för resten

inte är så särdeles, att man tar vid sig då det flyr.

Men ett sådant larm behövde väl ändå inte förekomma, tänkte Rut. Middagsmålet kom körande, hjälpsköterskorna sprungo omkring och serverade, man tappade knivar, grälade. Genom det öppna fönstret hördes ett skratt.

Rut stod där på golvet med sin gren tryckt mot bröstet. Turnheim hade gått fram till Pepi och bjöd honom ungerska körsbär ur en korg.

Men Pepi skakade på huvudet och slöt ögonen, som ville han heller inte se körsbären.

Plötsligt hörde de besökande Giselas röst.

— Vet du, varför vi ligger här? frågade hon. För några körsbär. Det är tack vare vårt sociala samvete. Vi tyckte det var nedrigt att de skulle vara så dyra, så ställde vi till bråk.

Rut gick fram till Giselas sida.

— Älskade, sade hon, alldeles nyss fick vi veta... Vi har varit på utflykt.

— Tur det, sade Gisela med en svag antydan till ett leende. Annars kunde ditt sociala samvete också varit med. Jag minns inte riktigt. Men ett tu tre var det revolution. Och så var det bara Pepi och jag, som hade börjat.

— Jag blev överkörd, sade Pepi, av brandbilen, som skulle dränka revolutionen.

— Och jag blev söndertrampad. Kom, Rut, ställ dig här vid huvet och böj dig fram, så kan du se.

Rut överfölls av häftiga kväljningar. Skräckslagen såg hon på Turnheim.

— Vänd er om, ställ er vid fönstret, så ni får frisk luft, kommenderade han. Men utanför fönstret stod en kö. Främsta ledet tittade in, nyfiket och sorgset undrande. Så fick det gå, och de nästa kommo till.

Där var kvinnan från tionde bezirket, där den lille frikände, vars syskon inte kunde äta vitt bröd. — Hur är det med henne? viskade de. Rut kunde inte tala, hon bara skakade på huvudet.

Turnheim stod vid Giselas sida. — Kan

jag göra något? Är det någon, som skall komma?

— Stefan, sade hon, han har väl inte kommit hem från Schweiz? Turnheim skakade på huvudet.

— Nej, jag kunde tro det. Vad kostar körsbären nu?

— Tio kronor, svarade han.

— Hör du, Pepi, sade Gisela, billigare.

Men Pepi hade inte minsta intresse för körsbären. — Jag vill sova, klagade han, mor, mor, jag vill sova.

— Vi får snart sova. Det är snart natt.

Rut vände sig om. — Gisela, dina fattiga vänner är här. De vill jag ska säga dig det. Att de kom, så fort de läst i tidningen om dig. Att de tänt ljus för dig inför den heliga jungfrun.

— Tack, sade Gisela, men bed dem gå nu, vänligt. Vi måste nämligen stänga fönstret. Jaså, det har stått i tidningen. Ni har den väl inte på er?

Turnheim gick till fönstret och framförde hälsningen. De strävade litet emot, där var några, som ännu inte varit framme vid

fönstret. Då han vände sig om, satt Rut och höll Gisela i handen. De viskade något med varandra han inte hörde. Gisela sade: — Vad jag är glad, att du kom till Wien, Rut. Du vet inte vad du gjorde därmed. Vad skulle jag ha gjort utan dig i vinter? Men nu ska ni gå. Pepi och jag, vi har en hemlighet, som vi inte kan säga för någon. Har du brutit den där grenen själv?

Rut såg på Turnheim. I blixtnabb vision såg hon slutningen, där de vilat under bergvandringen. Mellan de mäktiga bergens gröna vittoppade böljor den blommande dalen öppen framför dem in i ett fjärran blå. Vid deras fötter, där stupet blev brant, ett kors, ett Marterl, till minne av två älskande, som kastade sig här utföre, då hans inryckningsorder kom. Över deras huvuden det vita körsbärsträdets grenar, genom vilka solen sken.

Eller sken den aldrig? Tavlan syntes henne så blek plötsligt, så överklig. De hade varit så vilda, berusade av vissheten att detta stup alltid fanns för dem och därmed en dörr öppen, en väg fri. Högmod

och en gränslös fröjd över att vara fullkomligt fria hade fyllt dem. De hade tyckt sig så högt över alla krossade och bundna. Medan inte långt från dem detta skedde!

— Vi bröt den i bergen, sade Rut. Där blommor ännu allting, ser du. Vi går nu, efter du vill vara ensam och tala hemligheter med Pepi, men jag kommer igen i eftermiddag.

Då de kommit till dörren, ropade Gisela Rut tillbaka. — Kanske du vill stanna lite till, sade hon. Turnheim, säg åt systrarna att Rut är kvar, svenska röda korset eller vad ni vill, så de inte kommer in.

Hon mötte Turnheims frågande blick.

— Låt henne, sade hon. Hon tillade nästan ohörbart: För min stora plågas skull.

Han anade vad det var hon ville. Hans första tanke var att skona Rut. Men hur kunde han skona henne på den pinade Giselas bekostnad?

— Jag kommer åter och hämtar er, fröken Rut, sade han.

— Om en halvtimme, sade Gisela i en besynnerlig ton av klagan och fröjd. Det blir bra.

Han kastade en sista blick på den blonda och den svarta flickan. Så gick han med tungt hjärta och slöt dörren efter sig.

På första gården var en tom bänk, där satte han sig att vänta. Från kapellet hördes dämpade orgeltoner. Bland vimlet av sjuka med kryckor och bandage, lupus och kräfte gled de små svartvita nunnorna med släta, allvarligt leende ansikten. Över dem alla spände den unga grönskan sitt skimrande valv.

Hans hjärta slog hårt vid tanken på vad som nu skedde några steg från honom. Stackars små flickor. Vad sade de till varandra, hur beslöto de? Om några minuter skulle han veta. Veta precis hur modiga de voro, hur starka. Rut hade väl knappt rätt förstått vad det var hon lämnats ensam med. Skulle hon, när det gällde, vara vuxen, lugn och modig nog? Skulle hon tveka och rädas eller skulle hon förmå värna sin väninnas sista stund?

Han sade: — Hon är ju ett barn. Han motsade: Hon var det, när hon kom, men är det icke mer. Hon tänker som jag. Hon skall handla som jag skulle handlat. Så ung, så osårad och full av hälsa, hade hon med ett självfallet lugn sagt farväl åt allt, som fordom för henne betydde framtid. Beredd att leva, om det skulle vara, beredd att dö, om han ville, blott hon alltid finge vara med honom. Hur ofta, hur glatt och förtroget hon talat om döden och nu kom den genom den dörr hon öppnat in i hennes liv, och ingenting skulle efter detta bli alldeles som förr. Det kunde ha hänt honom att tycka, att han lyckats allt för väl med henne. Då skymtade han faran och ansvaret av att ta i sina händer en ung, främmande själ, vars sammansättning man inte känner, ett barns av ett avlägset folk, vars blod är mera berett för melankoli, och sinne mera berett för grubbel, som icke har det lätta, jordiska muntra sinnets jämvikt. Man känner icke de ämnen, varav en själ är sammansatt, och man vet icke vad som löses

ut av den droppe av sitt eget älsklingsgift man dryper däri.

Det fanns i hennes föreställning främmande, oförenliga element, om vilka han svartsjukt undrade var de kommo ifrån. Han upptäckte ibland hos henne något för sig fullkomligt ofattligt, nämligen tro. För honom fanns endast det han visste, det han sett, det han lidit, och så konsekvensen: slut, utrotning. Hennes värld var full av under, av möjligheter, outtalade ting. De kunde vara så ett i sin stämning, så överens om det hopplösa i att tro på bättre tider på jorden. Och så kunde hon plötsligt vända upp och ner på allting och ta ett språng över till en annan stjärna, till ett annat liv, dit hennes längtan, genad här på jorden, tagit sin tillflykt. Å andra sidan, när han kunde vara skojig och munter, sjunga och skämta i en vinstuga bland glada människor, då kunde hon alls icke mer, då blev hon tyst, då smög hon sig undan. Ofta kunde han icke förstå sig på henne. Men hon var så enkel, uppriktig och beslutsam i sitt val av öde, att han oänd-

ligt rördes därav. Han kunde be henne att resa hem, glömma, bli svensk igen. Men hon svarade alltid detsamma: Jag känner en frid och en hjärtats ro här, när jag delar lott med dig och de dina. Ingenting var honom mera främmande än detta hennes krav på lika arvedel i lycka och lidande för alla, denna bestämda vägran att ha det bra. Han var inte avundsjuk på de lyckliga, visste att skillnaden inte var så stor, och ingenting skulle han ha tagit mera lugnt och gärna än en egen undantagsställning, sådan han fordom hade. Men han tog tacksamt emot att hon var skapt sådan hon var: en kommunist utan att någon lärt henne.

Han såg upp i känsla av att någon betraktade honom. Framför honom stodo två kvinnliga patienter från dermatologiska kliniken, den ena brandgul i ansiktet, den andra kolsvart. De stodo alldeles stilla tätt inpå och beundrade honom. Denna beundran var så tydligt uttryckt, att han kom alldeles av sig. Han lämnade skyndsamt bänken och gick tillbaka till andra gården.

Han kände plötsligt en stickande ånger att ha utlämnat Rut till detta prov. Endast en kvart hade gått, men Gisela hade sagt: en halvtimme. Besynnerligt att kunna säga: om en halvtimme är jag inte mer. Det var något man aldrig sade i fält, då sade man: om en halvtimme har jag gjort slut på min fiende. Om det bara vore över, då vore allt bra. Men kanske var det ännu inte fullbordat. Kanske hade de haft något att tala om, föreskrifter, en hälsning till en man, som var långt borta. Kanske sjönk hon först nu i detta ögonblick ner i vattnet som en sårad fågel, spännande sin yttersta vilja för att ha kraft att dö. Om han nu ginge in, störde han kanske det stora högtidliga ögonblicket. Han kastade en skygg blick mot Giselas fönster och erfor ett stick i hjärtat av att se att det var stängt. Den matta rutan var ogenomtränglig för hans blick. Endast genom den övre klara rutan såg han det svarta crucifixet på den vita väggen över dörren.

Oemotståndligt drogs han dock närmare, gick in i baracken. Där var ovanligt stilla, systrarna åto middag. Han låtsade som

hade han besök att avlägga i rummen bortom Giselas. Ett ögonblick stannade han utanför den stängda dörren, men hörde icke ett ljud, ej ens från Pepi. Osäker gick han vidare, skymtade spöklikt avmagrade gestalter i de andra rummen. I ett av dem rådde stor stillhet. Ovanpå trälocket låg en död, överhöljd av ett vitt lakan. Han tänkte: Kanske var det du, som klagade så högt, nyss, då vi kom.

Därpå vände han tillbaka till Giselas dörr. Ett ögonblick tvekade han, men tanken på det ansvar han hade bestämde honom, och han öppnade försiktigt dörren.

Där låg Pepi, sakta stönande men med hårt hopknipna ögon. På en stol invid Giselas kar satt Rut, lika stilla som hon. Hon hade lagt armarna på trälocket och dolt huvudet i dem. När dörren gick, lyfte hon på huvudet och såg på honom utan att se.

— Ja, sade hon till svar på en outtalad fråga. Pepi och jag, vi — ropade inte på sköterskorna. Hur kunde vi väl haft hjärta till det?

— Det var det enda möjliga, sade han lugnande. Nu har hon det bra. Han påminde sig plötsligt ha hört ett par besökande säga detsamma om honom, när han hade legat på fältsjukhus, och de hade tagit honom för död.

Han gick bort till Gisela. Hon låg på sidan med ansiktet böjt neråt, det svarta håret föll över kinden. Nyss hade hon icke varit stilla en sekund utan vridit sig oupphörligt. Nu hade all spänning givit vika, hon gav en illusion av oändlig, behaglig vila. Det varma vattnet rann alltjämt till. Han gick bort och vred till kranen.

— Det är sällsynt, sade han, en så stark vilja, tyvärr.

— Jag måste böja mig för den, sade Rut. Jag har förbarmat mig över så många, sade Gisela, förbarma du dig nu över mig.

— Man vet ju aldrig om hennes liv kunde räddats.

— Nej, det var just det hon sade.

De ryckte båda häftigt till vid att dörren

öppnades. Det var Jones, som kom med en mängd röda rosor.

— Hon är död! sade han genast. Det visste inte syster därute.

— Hon dog nu.

— Nu, och vem var inne? Ingen läkare, ingen som förstod sig på att hjälpa?

— Jo, sade Rut, jag.

Han gick bort till den döda och gav till ett rop: — Vad är detta, varför ligger hon så med ansiktet i vatten?

Turnheim gjorde en ofrivillig åtbörd som för att varna Rut, men hon märkte det inte. Hon var så helt i det upplevdas våld.

— Hon kysste mig, berättade Rut. Hon sa ingenting mer sen, hon bara dök ner. Jag såg inte upp, jag rörde mig inte. Jag vet alls inte hur länge det var, innan hennes högra hand släppte taget om kanten och föll ner. Då förstod jag att... Det var en sådan befrielse. Om det hade dröjt längre... Hon tystnade och höll handen mot hakan för att hejda en plötsligt påkommen darrning. Nej, tänkte hon: stilla. Knektatös. Knektatös.

Turnheim såg forskande på henne. Det var henne visst likgiltigt, ifall det var farligt att sitta och berätta vad hon gjort. Han såg hon spände sin behärskning till det yttersta. Allt var smått mot det som nyss skett. Jag måste ta henne härifrån, tänkte han, innan reaktionen kommer.

Jones stod vid den dödas huvudgård och såg tankfull på den stackars magra, sargade kropp, om vilken han drömt, vars närhet, vars lättaste beröring tänt hans längtan och lust.

— Men hon visste jag skulle komma till henne, sade han. Jag iltelegraferade från Paris och från gränsen. Kunde hon inte ha uthärdat till dess?

— Jag — det vet jag inte, sade Rut förläget.

— Nämnde hon mig inte?

— Nej, jag tror inte det.

— Glömde ni alldeles bort mig?

Rut kunde inte ljuga, fann sig inte. Ja, de hade glömt honom.

Engelsmannen smålog bittert och vände sig från Rut. Det föreföll honom en him-

melskriande orätt, ett grymt lidande, att en så varm kärlek som hans kunnat bli glömd som en näsduk i det stora ögonblicket. Hur maktlös, hur fåfäng kärleken. Han lade sina rosor på trätäcket och lämnade hastigt rummet utan att säga farväl.

Turnheim gick fram till Rut och reste henne varligt upp.

— Strax, sade hon, vänta ett ögonblick. Ömt tog hon Giselas kropp och lade henne till rätta på huvudgården.

Han såg henne göra denna handling och kom med ens ihåg henne sådan hon var första dagen, hur tafatt hon kommit och bjudit honom bröd på gatan. Han mindes henne dansande, han såg henne tydligt sådan han en gång gått förbi henne, medan hon tittade i bodfönster.

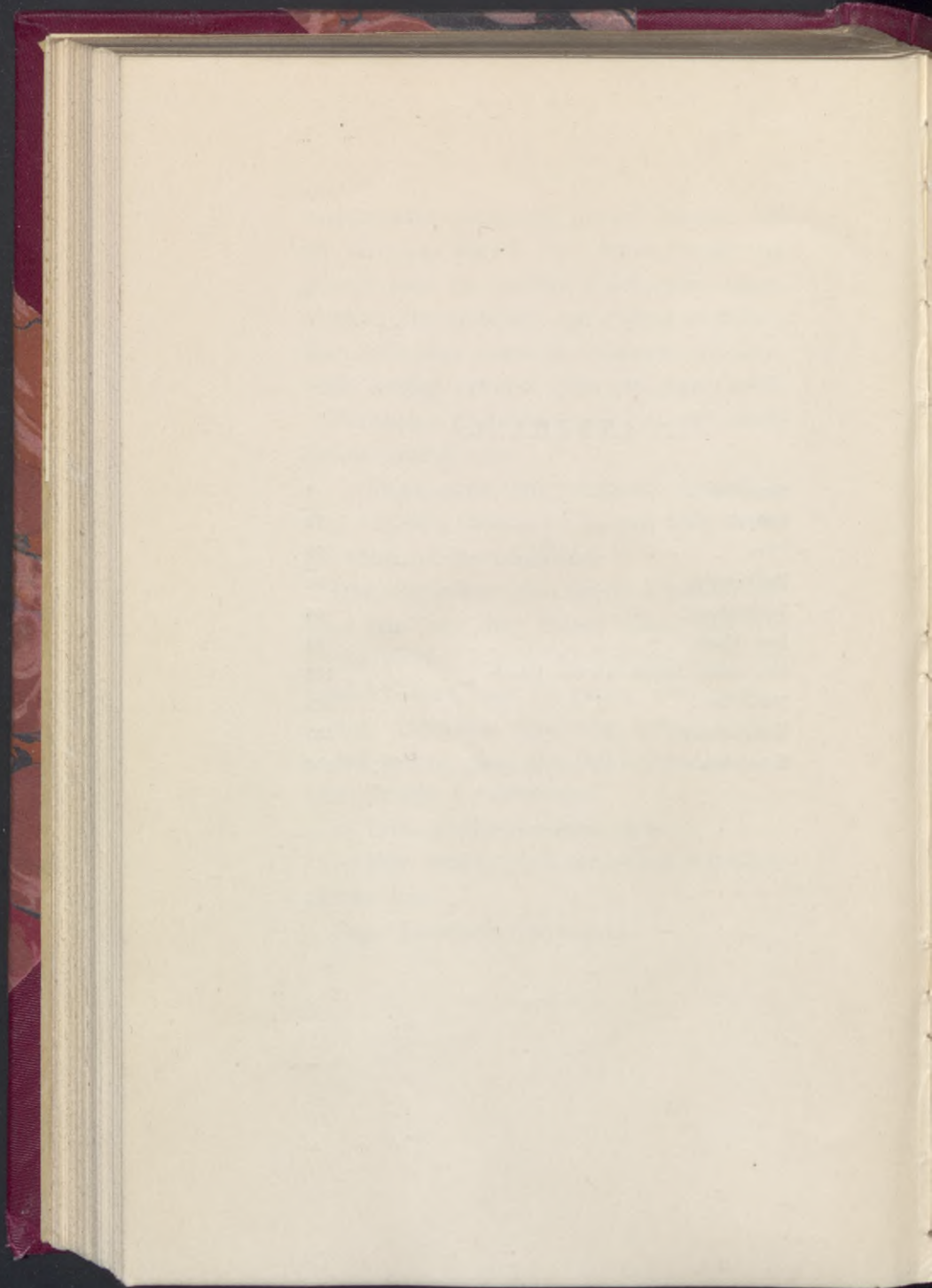
— Lille broder! viskade hon.

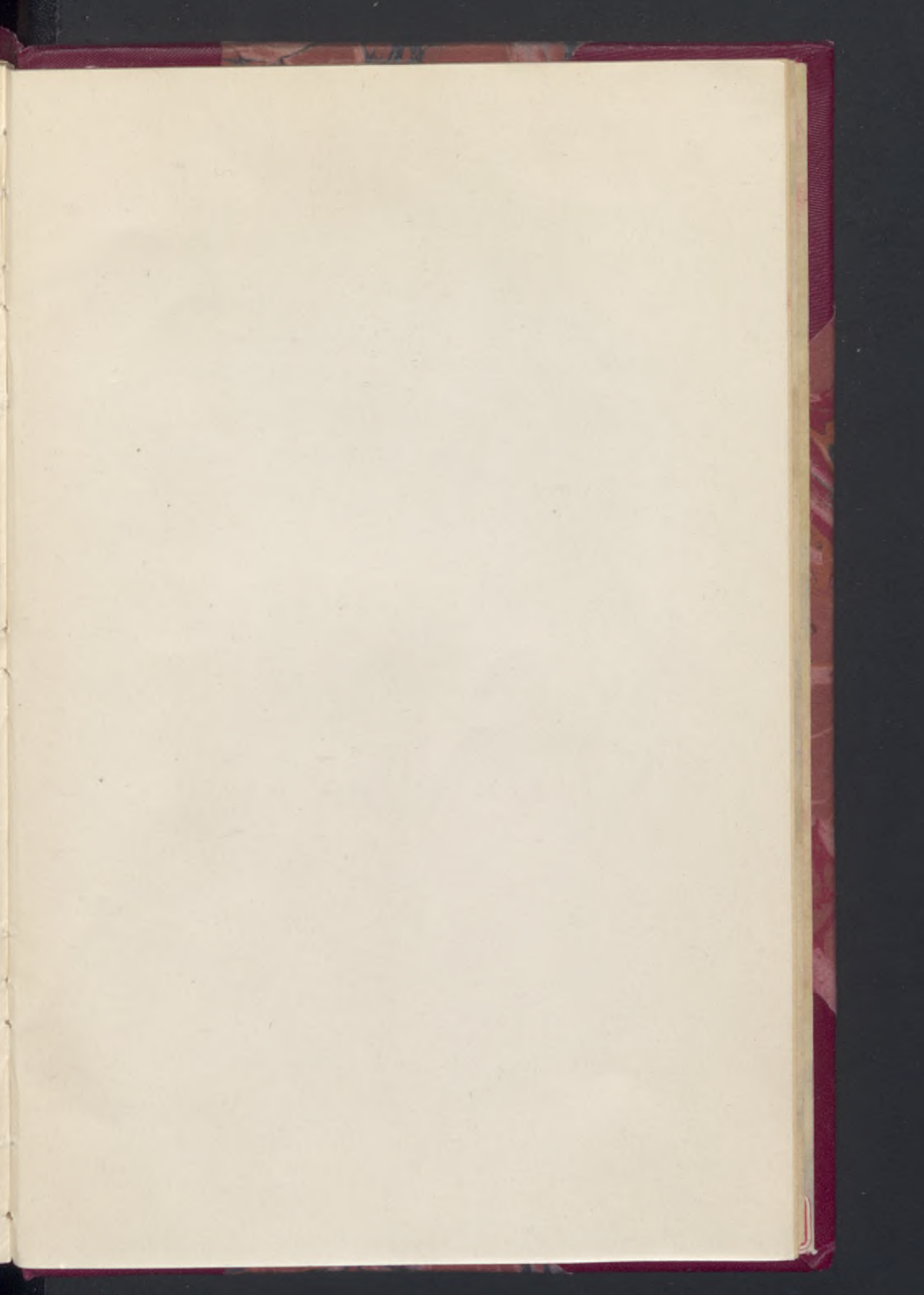
— Hur mäktig och underbar kärleken, tänkte han.

Pepi blundade fortfarande.

INNEHÅLL.

Skapelsen	7
Sirapen	17
Film.	30
Pelikanerna	50
Viträvsboan	66
Den blinde	83
Den svarta flickan och den blonda	102
Mänkullen	119
Hungertornet	135
Körsbären	153

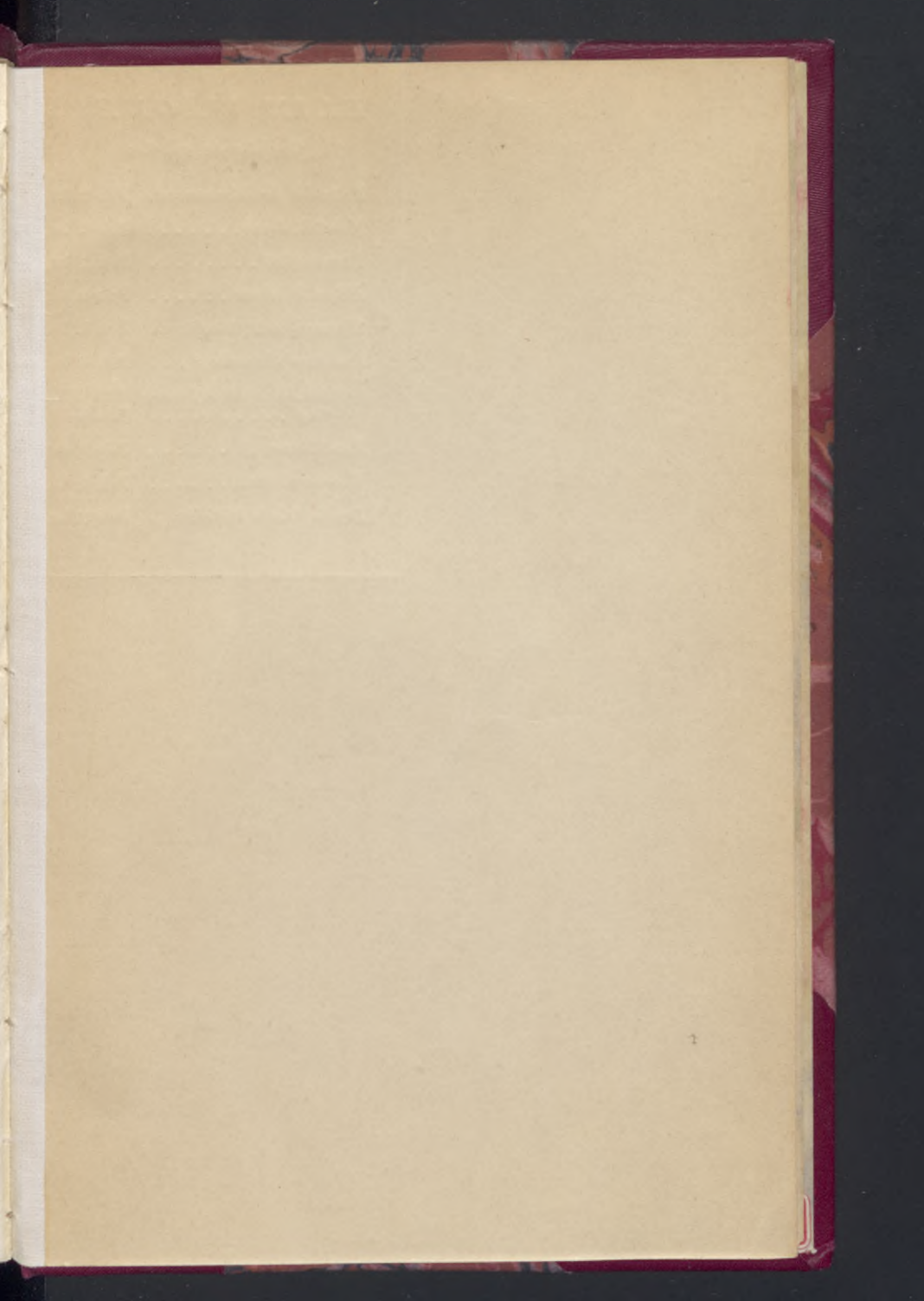

Handwritten notes in the bottom left corner:

Handwritten
11/15
957 10

Handwritten note in the bottom right corner:

1/4

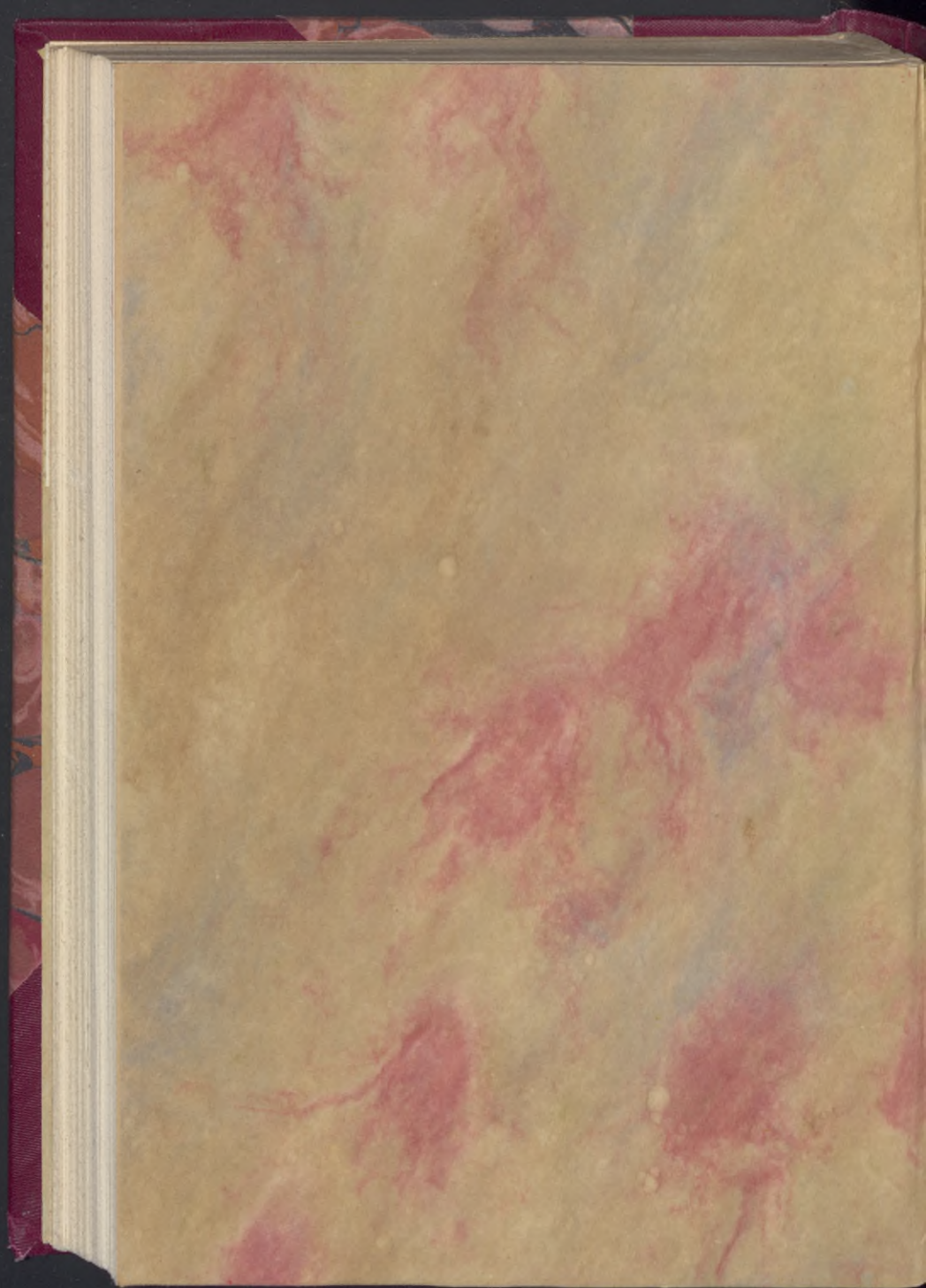

ELIN WÄGNERS

föregående arbeten:

- Från det jordiska museet.* Pris 2: 50.
Norr tullsligan. Pris 3 kr.
Pennskäftet Pris 1 kr.
Helga Wisbeck Pris 4: 50.
Mannen och körsbären. Pris 3: 75.
Camillas äktenskap . . . Pris 3 kr.
*Släkten Jerneploogs fram-
gång* Pris 5: 50.
Åsa-Hanna Pris 11 kr.
Kvarteret Oron Pris 6: 75.
Den befriade kärleken . Pris 11 kr.

6000236783

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65

JOHN JOHNSON
BOKBÄNDARE
GÖTEBORG

